

Pri. 32. Adm. 8.

1714

17

DISSERTATIO JURIDICA,

DE

USU PRACTICO

TITULI INSTITUTIONUM

DE

ADOPTIONIBUS,

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. FRIDERICO WILHELMO,

PRINCIPE BORUSSIAE, MARCHIONE

BRANDENB. RELIQA,

PRAESIDE,

DN. CHRISTIANO THOMASIO,

POTENTISSIMI BORUSSIAE REGIS CONSILIARIO INTIMO,

UNIVERSITATIS FRIDERICIANAE DIRECTORE AC PROFESSORE

PRIMARIO, ET FACULT. JURID. ORDINARIO,

IN ALMAE FRIDERICIANAE

AUDITORIO MAJORI,

AD D. XVIII. APRIL. ANNO M.DCCXIV.

PUBLICO ERUDITORVM EXAMINI SVBMITTIT,

LEOPOLD WILHELM FRIDERICH RAVMER,

SERVESTA ANHALTINVS.

HALAE MAGDEB. TYPIS HENDELIANIS. 1723.

DISPENSATIO JURIDICA

USUFRUCTUO

TITULUS IN TUTIUM

ADOPTIO

RECTOR MAGISTER

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

INSTITUTIONES

Conspectus totius Disputationis

SUMMARIA CAPITIS I.

- A**doptionis definitio. §. I.
Differentia a definitione Theophili. *a.*
Defensio definitionis. *b.*
- Ejus duae species secundum Justinianum. Monitum de iis. §. II.*
Differentiae harum duarum specierum diversimode relatæ a Modestino, Gaio, Ulpiano. Revardi conjectura rejicitur. *a.*
- Arrogatio antiquior adoptione. *b.*
- Arrogatio est actus legitimus. §. III.*
Probatur arrogationem esse actum legitimum. *a.*
Formulae solennes arrogationis. *b.*
Adoptio non recipit diem vel conditionem, sed tamen modum. *c.*
- Fiebat in comitiis cum causæ cognitione. §. IV.*
Arrogatio res magni momenti. *a.*
Fiebat arbitrio Pontificum cum causæ cognitione. *b.*
- Quinam arrogare possent. §. V.*
Cur Cives Romani? *a.*
Cur cæcibes non poterant. *b.*
De sexagenariis. *c.*
De mutis & surdis. *d.*
De cæcis. *e.*
De foeminis. *f.*

Quinam arrogari possent. §. VI.

Primario ad jura comitiorum hic respiciendum. *a.*

In specie de foeminis & pupillis. *b.*

De libertis & servis. *c.*

Non arrogandus major a minore. §. VII.

Fraudulenta adoprio Clodii. *b.*

Aliae arrogationes fraudulentæ ex Gellio & Tacito. §. VIII.

Obscuritas loci Gelliani. *a.*

Obscuritas Taciti. *b.*

Adoptionis in specie origo. §. IX.

Ejus originis incertitudo & rarior usus in Rep. libera. *a.*

Jam tamen finiente seculo sexto ab U. C. usu recepta. *b.*

Adoptionis definitio. §. X.

Est actus legitimus. *a.*

Fiebat coram magistratu. *b.*

Patre consentiente, unde duplex ab arrogatione differentia,

(1) quod in adoptione sufficeret, si filius non dissentiret,

(2) quod in adoptione non requireretur causa cognitio, ex qua adoptio fieret. *c.*

Differentie secundarie adoptionis & arrogationis. §. XI.

Poterant adoptare minores 60. annis, etiam cœlibes. *a.*

Plena pubertate tamen adoptatis præcedentes. Quid sit plena pubertas. *b.*

Fœminæ cur adoptata? *c.*

Cur pupilli? *d.*

Arrogationum jura sub imperatoribus mutata. §. XII.

Augusti arrogatio. *a.*

Et adoprio. *b.*

Comitiorum alteratio in statu monarchico. *c.*

Arrogationes Imperatorum Romanorum a requisitis antiquis recedentium. *d.*

Arrogationes quando per rescriptum fieri cœperint. *e.*

Sine jure factæ jam sub Antonino confirmata rescripto. *f.*

Conclusiones varie exinde ortæ. §. XIII.

Defensio generalis hujus paragraphi. *a.*

For-

Formulae arrogationum quando sublatae. *b.*

Absens arrogari potuit. *c.*

Etiam per procuratorem. *d.*

Causa cognitio sub Imperatoribus remissior. In specie intuitu
ocellibum & sexagenariis minorum. *e.*

Foeminae coeperant arrogari. *f.*

Etiam pupilli & pupillae sub Antonino Pio. *g.*

Primus Diocletianus foeminae cuidam privilegium quasi adoptan-
di dedit. *h.*

Hujus privilegii inconueniens extensio sub Justiniano. Et ad-
huc magis irrationalis ad virgines sub Leone Philosopho. *i.*

Item ad Eunuchos. *k.*

An plures arrogari potuerint. §. XIV.

Exempla antiqua adoptionis plurium. *a.*

Quae occasione adoptio & arrogatio plurium, aut si quis filium
jam habuerit, permilla sit. *b.*

Potuit etiam princeps adoptiones iniustas confirmare. §. XV.

Ratio theos & exempla.

Cuius ergo doctrine de requisitis adoptionum? §. XVI.

Ostenditur usus triplex.

In specie de requisitis in arrogatione impuberum. §. XVII.

Recensentur illa. Quarta bonorum in hac doctrina quanam
intelligenda, quaestio parum utilis. *a.*

Autor horum requisitorum & eorum usus ac scopus. §. XVIII.

Probat, autorem esse Antoninum Pium. *a.*

Probat, Antoninum non serio permisisse adoptionem impu-
berum. *a.*

Requisita haec sunt mutationi obnoxia. *c.*

An naturales & spiritus arrogari possent. §. XIX.

Legitimatione inventa non amplius.

An emancipati? §. XX.

Vix in republica libera. *a.*

Explicatio l. 12. h. t. *b.*

Arrogatio sub Imperatoribus alibi quam Roma facta. §. XXI.

Probationes. *a. b.*

Liberi arrogati sunt nepotes avo arroganti. §. XXII.

Cur hoc sit proprium arrogationis sacrum per oraculum. *a.*

Exempla ejusmodi arrogationum. *ab.*

Adoptiones in locum nepotis vel pronepotis. §. XXIII.

Quot annis pater adoptivus precedere debuerit nepotem vel pronepotem.

Quod duobus modis fieri poterat. §. XXIV.

Quatenus filii consensus hic necessarius. *b.*

Effectus adoptionis utriusque. §. XXV.

Probationes. Hereditas sacrorum.

Justinianus tollit adoptionem extraneorum sine causa sufficiente. §. XXVI.

Justiniani inclinatio vetera jura sine justa causa corrigendi. *a.*

Probatio, adoptatum ab extraneo non transisse in familiam adoptantis. *b.*

Rationes, quæ Justinianum ad tollendam adoptionem antiquam

extraneorum moverunt. (1) Earum obscuritas. Explicatio Francisci Balduini, æque obscura & dubii juris. Sententia quarta JCtorum de præteritione liberorum in adoptionem datorum. (2) Insufficiencia. *c.*

Justinianum ita præter intentionem sustulisse adoptionem extraneorum. *d.*

Similis obscuritas circa §. 3. l. ult. C. h. t. *e.*

Antonii Matthæi & Wissenbachii doctrina, rejicitur. *f.*

Tollit etiam solemnitates emancipationum in adoptionibus. §. XXVII.

Quæ tamen jam antea erant sublata. *b.*

Alia excusatio Imperatoris rejecta. *c.*

Adoptio impropria per testamentum. §. XXVIII.

Qua ratione inventa, & quo effectu. *a.*

Cur huc non pertineat. *b.*

Item per baptismum. §. XXIX.

Probationes.

SUM-

SUMMARIA CAPITIS II.

Varie opiniones de usu adoptionis in Germania. §. I.

Commendatur disputatio Culpisii. *a.*

Autores usum omnem negantes. *b.*

Distinguentes inter adoptionem & arrogationem. *c.*

Exiguum & rarum usum concedentes. *d.*

Viridem observantiam allegantes. Monita ad sententiam Culpisii. *e.*

Distinctio varie significationis in voce adoptionis, & in phrasi, in usu esse. §. II.

Adoptio propria, vel impropria. Illa hujus loci. *a.*

Distinctio observantiae & observabilitatis. Illa huc pertinet. *b.*

Adoptio proprie dicta nullius usus. §. III.

Probatio. Culpisius loquitur de impropria.

Unde excluduntur adoptiones per testamentum & baptismum.

§. IV.

Exempla adoptionis per testamentum. Explicatur locus Casparis Lerchii. *a.*

Exempla adoptionis per baptismum. *b.*

Item per arma & capillum. §. V.

Probatio. *a.*

IX. Exempla adoptionis per arma. §. VI.

Item per capillum. *c.*

Porro adoptio per matrimonium. §. VI.

Cujus autor Giphanius. *a.*

Est ipsa unio prolium. *b.*

Vel aliquid ei affine. *c.*

Inventum Germanorum, non usus juris Romani. *d.*

Fortè ensrationis. *e.*

Rara in praxi. *f.*

Ex pacto Germanorum de hereditate male adoptio facta. §. VII.

Fontes juris hujus Germanici. *a.*

Error communis. *b.*

Fontes erroris & facta. §. VIII.

Fon-

Fontes erroris (1) Lex Longobardica (2) Glossa Speculi Saxo-
nici, a Zobelio jam notata. (3) Lex Ripuaria, (4)
Formula Marculfi, (5) alia Formula vetusta, (6) ad-
huc alia. *a.*

Improprietas hujus adoptionis. Dufresnius notatus *b.*
Defectus ejus post testamentationem. Ejus reliquæ in
rusticis qui *Großväter* vocantur. *c.*

Resurrectionis nove arrogationis in Germania historia §. IX.

Adoptio testamentaria Germanis sufficit. *a.*

Sententia eorum, qui adoptionis, non arrogationis in Germa-
nia usum esse dixerunt. *b.*

Causæ adoptionis Romanæ cessant apud Germanos. Sola spes
successionis facta adoptivis, aut adoptio testamentaria Ger-
manorum intentioni satisfacere potest. *c.*

Nullum hodie extat exemplum adoptionis strictæ dictæ. *d.*

Potestas confirmandi adoptiones Comitibus Palatinis data §. X.

Prima arrogatio per rescriptum. Comitibus Palatinis confir-
mandi adoptiones circa medium seculi præcedentis dari
cœpta. *a.*

Sed exempla ejusmodi confirmationis exulant. *b.*

Unde ista clausula comitivarum non probat usum Practicum
hujus tituli. Nec mentio adoptionis in statutis. *c.*

In Germania exempla pauca arrogationum per rescriptum §. XI.

Primum in Saxonia intra annum 1670. & 1680. *a.*

Quod infsecuta sunt alia pauca in aliis locis. Arrogationes hæ
non multum profunt, nec multum obsunt. Monita circa
sensum l. 63. §. 10. ad SCt. Trebell. *b.*

Exemplum pupilli arrogati. 1689. *c.*

Omnibus prudentiæ regulis repugnans. *d.*

Conclusio de exiguo usu doctrine de adoptionibus in foris Germaniæ.

§. XII.

Probationes. *a. b. c. d.*

Monitum de origine Comitum Palatinorum & exercitio jurium
eorum. *b.*

Adoptiones per testamentum utiliores novis arrogationibus. *e.*

Responsa Facultatum non probant usum adoptionum Romana-
rum in Germania.

DE USU PRACTICO
TITULI INSTITUTIONUM
DE
ADOPTIONIBUS.

CAP. I.
Explicatio & emendatio juris
Justiniani.

§. I.

Tertius modus constituendæ patriæ *Adoptionis*
potestatis est adoptio. Est vero ado- *definitio.*
ptio a) actus legitimus, naturam imi-
tans, quo pater familias eos, qui liberi
natura non sunt, in potestatem patri-
am recipit, in solatium eorum, qui liberos non ha-
bent inventus. b)

a) Theophilus definit: *esse actum naturam imitantem,*
adeorum qui liberos non habent solatium inventum. Adjeci-
mus in nostra definitione, melioris perspicuitatis causa, cir-
cumstantias personæ adoptantis & adoptatæ, una cum in-
tentione, seu fine, seu effectu. Hæc enim tria hic coincidunt.

Differentia
à definitione
Theophili,

A

b) Vi-

Defensio de-
surtionis.

b) Vides adeo nos definire adoptionem Romanam, in-
ritu originis. Etsi vero successu temporis a primo insti-
tuto & scopo sub Imperatoribus & maxime sub Justinia-
no fuerit recessum, ut tamen ea mutatio, & adeo differentia
adoptionum subsequens a primævis adoptionibus eo
melius cognosci, & ex regulis prudentiæ legislatoriæ exa-
minari possit, definienda fuit adoptio secundum mores Ro-
manorum antiquos. Hoc vero præsupposito facile respon-
deri potest ad objectionem, quam sibi format Theophilus
pr. hic ex §. 2. Inst. de Nupt. quod qui generum adoptare vel-
lit, filiam emancipare debeat, ubi adeo adoptio conceditur
ei, qui liberos habet. Respondet enim Theophilus, in de-
finitione positum esse quod plerumque obtineat. Sed
hac responsione uti nolim. Danda enim est opera, ut de-
finitio non sit angustior suo definito. Nec opus est, ut ad
responsionem Theophili recurramus. Etsi enim successu
temporis etiam illi, qui liberos habent, quandoque alios
adoptare potuerint, (nam an id in universonum postea licitum
fuerit videbimus infra §. XIV) manet tamen verum, quod
adoptio initio in solatium eorum, qui liberos non habent,
fuerit inventa. Ita feriæ messium & vindemiarum haud du-
bie inventæ sunt in favorem eorum, qui occupati sunt circa
rem rusticam *arg. l. i. pr. de feriis* sed ea feriarum origine
non obstante exceptione feriarum utuntur etiam illi, qui ea
occupatione carent.

§. II.

*Ejus due spe-
cies secun-
dam Justin-
ianum. Mo-
nitionum de iis.*

Estque vel arrogatio vel adoptio in specie. Prior
fit principali rescripto, posterior imperio magistratus.
Imperatoria autoritate adoptare quis potest eos eas-
ve, qui quæve sui juris sunt, imperio magistratus, qui
quæve in potestate parentum sunt. Ita Justinianus
docet. a) Nec tamen putandum, istas duas adoptio-
nis species simul ab initio obtinuisse, b) aut olim etiam
femi-

foeminas arrogari potuisse. c) Ergo opus est ut singula proponantur distinctius.

a) §. 1. b. 1. Similiter Gajus l. 2. pr. nisi quod utrobique solorum masculorum adoptandorum faciat mentionem, uti & Modestinus l. 1. §. 1. b. Contra idem Gajus in Inst. Tit. 7. §. 1. nullam nec Principis nec Magistratus facit mentionem, unde non sine ratione Oiselius in Comment. ad Inst. Gaji p. 84. arbitratur, Gaji verba in l. 2. pr. hic principis mentionem facientia a Triboniano esse interpolata. Et quamvis Ravardus de aut. prud. c. 6. d. l. 2. pr. ita explicet, quod principes in comitiis fuerint Pontifices Maximi, Pontifices autem Maximi ab initio statim arbitrium suum in causae cognitione interposuerint, vereortamen, ne hoc sit subtilius excogitatum, quam ut verosimile sit, Gajum ad eam subtilitatem respexisse. Idem tamen Cajus in Inst. §. 2. dicit, foeminas adoptari posse, Contra Ulpianus, Tit. 8. §. 1. si non plane aliam, diversam tamen in quibusdam a Justiniani doctrina inter arrogationem & adoptionem tradit differentiam, *Adoptio*, inquit, §. 2. 3. 4. 5. fit aut per populum, aut per Praetorem vel Praesidem Provinciae. *Alla adoptio que per populum fit, specialiter arrogatio dicitur. Per populum, qui sui juris sunt. Per Praetorem autem filii familiae a parentibus dantur in adoptionem. Arrogatio Romae tantum fit, adoptio autem etiam in provincia apud Praesidem. Per Praetorem vel Praesidem Provinciae adoptari tam masculi quam foeminae, & iam puberes quam impuberes possunt. Per populum vero Romanum foeminae quidem non arrogant, [legendum esse arrogantur, vel addendum, nec arrogantur & contextus ostendit, & locus Gellii infra §. 6. lit. b. descriptus, & id jam observavit Cujacius in notis ibidem.] Pupilli antea quidem non poterant arrogari, nunc autem possunt, ex constitutione Divi Antonini.*

b) Neque enim verosimile est, ab initio statim adoptionem stricte dictam in usu fuisse. Rationes exponemus latius infra §. 9.

c) Vide infra §. 6. lit. b.

Differentiae harum duarum specierum diversimode relatae a Modestino, Gajo Ulpiano, Ravardi conjectura rejicitur.

Arrogatio antiquior adoptione,

§. III.

Arrogatio est
actus legiti-
mus.

Videamus itaque primo de arrogatione. Arrogatio est actus legitimus, a) fiebat enim certis solemnitatibus ac formulis, b) neque adeo recipiebat diem aut conditionem, c) neque per procuratorem fieri poterat. d)

Probatur ar-
rogationem
esse actum
legitimum.

a) Nam actus legitimi sunt actus solennes, qui certo ritu legibus introducto constant, certisque verborum solemnitatibus. Solent etiam alias appellari legis actiones, ut adoptio in specie appellatur legis actio l. i. ff. de offic. jurid. l. 3. de offic. procons. l. i. C. d. Adopt. Quamvis actus legitimi etiam in alio significato denotent actus juri & legibus conformes, quatenus opponuntur actibus illegitimis. Wissenb. ad l. 77. de R. J. n. 1. 2. 9. Quamvis autem in dicta l. 77. inter actus legitimos non referatur adoptio, id tamen non ideo factum, quod adoptionis solennia sint noviori jure sublata, sed quod JCtus ibi non intendat omnes actus legitimos recensere. Wissenb. d. l. n. 8. Unde etiam jure Justiniano retinuit adoptio effectus præcipuos actuum legitimorum. Petrus Faber Semestr. l. 2. c. 23. p. 343.

Formulæ so-
lennes arro-
gationis.

b) Etenim is qui arrogabat primum interrogabatur: An vellet eum, quem adoptaturus esset, iustum sibi filium esse, & vicissim is qui arrogabatur, an id fieri pateretur l. 2. ff. d. adopt. Gellius l. 3. c. 19. Arrogantur ù, qui cum sui juris sunt, in alienam sese potestatem tradunt, ejusque rei ipsi Autores sunt. Cicero pro domo sua cap. 29. Cum hoc juris a maioribus proditum sit, ut nemo civis Romanus, aut libertatem, aut civitatem possit amittere nisi ipse auctor factus sit. Quod tu ipse potuisti in tua causa discere. Credo enim, quanquam in illa adoptione legitime factum est nihil, tamen te esse interrogatum: Auctor ne esses, ut in te P. Fontejus vitæ necisque potestatem haberet, ut in filio. Quare, si aut negasses, aut tacuisses, si tamen id 30. Curia iussissent, num id iustum esset ratum? Certe non. Quid ita? Quia ius a maioribus nostris, qui non scite & fallac-

fallaciter populares, sed vere & sapienter fuerunt, ita comparatum est, ut civis Romanus nemo invito posset libertatem amittere. Sequebatur solennis formula, qua populus rogabatur, ut arrogationem approbaret. Gellius *d. l. Arrogatio autem dicta, quia genus hoc in alienam familiam transitus per populi rogationem fit: Ejus rogationis verba hæc sunt: Velitis jubeatis, uti* „L. Valerius L. Titio tam jure legeque filius sibi fiet, quam si „ex eo patre matreque familias ejus natus esset: utique ei „vitæ necisque in eum potestas fiet, uti pariendo filio est. Hoc ita ut dixi, ita vos. Quirites, rogo.

c] *d. l. 77. de R. I.* Pertinet huc casus in *l. 34. de Adopt.* propositus & ratio subjuncta, quod moribus Romanis non conveniat filium temporalem habere. Adde Petrum Fabrum *d. l. 2. semestr. c. 23. p. 343.* Wissenbach. *ad d. l. 77. n. II.* modum tamen recipit adoptio, v. g. ut filii vel nepotis loco sit. &c. Faber *c. 24. p. 361.*

Adoptio non recipit diem vel conditionem sed tamen modum.

d] *L. 123. pr. de R. I.* ibique Wissenb. *L. 25. §. 1. de Adopt.*

§. IV.

Quia vero arrogatio erat res magni momenti a) fiebat in comitiis autoritate Pontificum, b) cum cognitione, an justæ arrogationis causæ subessent. c)

Fiebat in comitiis cum causæ cognitione. Arrogationes magni momenti.

a) Ob amissionem libertatis & jus vitæ & necis patribus in liberos competens. Vide locum Ciceronis modo descriptum *lit. b. ad th. præcedent.* Qua occasione obiter nota, etiam hinc probari posse, jus vitæ & necis non fuisse rem ita crudelem & irrationabilem, ut sibi persuadent multi, quasi scilicet patres illorum temporum liberos suos mactaverint, ut sues vel boves, qua de re jam dixit Dn. Præses in *Dissert. de Usu præst. tit. Inst. de Parr. potest. c. 1. §. 17. 18. junct. Diss. de V. P. T. I. de his qui sui vel alieni Jur. sum. c. 1. §. 15. seq.* Quis enim quæso tam aperte stultus fuisset, ut a tali crudeli jure semel liberatus, ipse autor fieret, ut eidem iterum subiceretur.

Flebat arbitrio Pontificum, cum eadem cognitione.

b] c] Utrumque probatur ex Ciceronis & Gellii locis. Ita Cicero c. 13. *Quod est, pontifices jus adoptionis: nempe ut is adoptet, qui neque procreare iam liberos posset, & cum potuerit, sit expertus: Quae deinde causa cuique sit adoptionis, quae ratio generum, ac dignitatis, quae sacrorum, quae a Pontificibus cum collegio solet. Quid est horum in ista adoptione quaesitum? Adoptat annos viginti natus, etiam minor, senatorem. Liberos ne causa? At procreare potest, habet uxorem, suscipit etiam liberos. Exheredabit igitur pater filium. Quid sacra Clodiae gentis, cur intereunt, quod in te est? quae omnis notio Pontificum, cum adoptaret, esse debuit. Nisi forte ex te ita quaesitum est: Num perturbare Rempublicam, seditionibus velles, & ob eam causam adoptari, non ut filius esses, sed ut Tribunus plebis fieres, & funditus everteres civitatem. Respondisti credo, te ita velle, Pontificibus bona causa visa est, approbaverunt. Non etas eorum, qui adoptabat, quaesita est, ut Cn. Aufidio, M. Puppio, quorum uterque nostra memoria summa senectute, alter Orestem, alter Pisonem adoptavit. Quas adoptiones sicut alias innumerabiles, hereditates nominis, pecuniae, sacrorum secute sunt. Et mox c. 10. Nego istam adoptionem pontificio jure esse factam. Primarium quod eae vestrae sint etates, ut is, qui te adoptavit, vel tibi loco filii per etatem esse potuerit: deinde quod causa quaeritur solet adoptandi, ut & is adoptet, qui quod natura jam assequi non potest, a legitimo & pontificio jure quaerat, & ita adoptet, ut ne quid de dignitate generum aut de sacrorum religione minuatur. Illud imprimis, ne qua calumnia, ne qua fraus neque dolus adhibeatur: ut haec simulata adoptio filii, quam maxime veritatem illam suscipiendorum liberorum imitata esse videatur. Gellius autem eodem cap. 19. Sed arrogationes non temere, nec inexplorate committuntur. Nam comitia arbitris etiam Pontificibus praebentur, quae curiata appellantur. Aetas quoque ejus, qui arrogare vult; an liberis potius gignendis idonea sit, bonaque ejus qui arrogatur, ne insidiosae appetita sint, considerantur, jusque jurandum a Q. Mutio Pontifice Maximo conceptum dicitur, quod in adrogando juraretur. Sed arrogari, non potest, nisi jam vesti-*

vesticeps. Sic & Ulpianus L. 15. §. 2. & 3. l. 17. pr. de adopt. In arrogationibus cognitio versatur, num forte minor sexaginta annis sit, qui arrogat, quia magis liberorum creationi studeri debeat, nisi forte morbus aut valetudo in causa sit, aut alia iusta causa arrogandi, veluti, si conjunctam personam velit adoptare. Item non debet quis plures adrogare, nisi ex iusta causa, sed nec liberium alienum, nec majorem minor. Nec ei permittitur adrogare, qui tutelam vel curam alicujus administravit, si minor viginti quinque annis sit, qui adrogatur, ne forte eum ideo adroget, ne rationes reddat. Item inquitendum est, ne forte turpis causa adrogandi subsit.

§. V.

Arrogare poterant cives Romani, a) qui nec cœlibes b) nec sexagenerariis minores essent, c) nec muti nec surdi, d) (Coecitas non obstabat arrogationi) e) masculi non fœminæ. f)

Quinam arrogare possent.

a) Quia arrogatio erat modus constituendæ patriæ potestatis non quæ juris gentium est, sed quæ propria erat civibus Romanis. Quamvis de hoc requisito nullum videatur dubium.

Cur soli Cives Romani?

b) Huc spectant ex loco Ciceronis ad §. præcedent. descripto verba & cum potuerit, sit expertus, & ex d. L. 15. §. 2. verba, quia magis Liberorum creationi studere debent. Et hoc est, quod dictum fuit, s. z. adoptionem inventam esse in solatium eorum qui liberos non habent. Cœlibes enim solatiæque indigni sunt, ac pigri homines laborare nolentes non sunt digni, qui elemolynas accipiant.

Cur cœlibes nonpoterant?

c) d. l. 15. §. 2. Adde ex dicto loco Ciceronis verba: *summa senectute*. Igitur qui sexagenario minor esse non admittebatur, ad arrogationem, sive cœlebs sive uxorem habens, quia adhuc sperabatur soboles ex matrimonio, aut quia sibi imputare debebat, quod uxorem non duceret. Si sexagenario major quis esset, vel cœlebs hætenus vixerat, vel uxorem duxerat. Priori casu non permittebatur arrogatio, ob

De sexagenariis.

cœli-

coelibatum. Posteriori casu, siue uxorem adhuc haberet siue ea esset mortua, arrogatio subsistebat, non quasi viri sexagenariis maiores non possint generare sobolem, sed quod raro id contingeret. Et sic intelligo Suetonium in *Claudio* c. 22. *Capiti Papie Poppeæ legis a Tiberio Cesare, quasi sexagenarii generare non possent, edicto abrogavit.* Nam lege Papia Poppea, vel, ut alibi nominatur, lege Julia de maritandis ordinibus cautum erat: *sexagenario masculino, quinquagenariae femine adoptionis contrahere jus ne esto.* vide Feltm. ad l. 15. §. 2. de adopt. vel ut alii recentent; *Ne mulier quinquaginta annis minor sexagenario nuberet, neque vir minor sexagenario quinquagenarium duceret.* Grotius ad Lactant. l. 1. c. 16. Torrentius ad Suetonii Claudium d. c. 23. Quia videlicet priori casu fœmina, ex alio juniore marito, posteriore vir ex juniore fœmina liberos facile suscipere possit. Anton Augustinus sub *L. Julia de marit. ordin. p. m. 77.* Huc spectat etiam, dum Lactantius d. c. 6. sub Senecæ persona ait; *Quid ergo est, quare apud Poetas salacissimus Jupiter desierit liberos tollere. Utrum sexagenarius factus est, & illi lex Papia fibulam imposuit.*

De mutis & surdis,

d) Quia muti & surdi non habebant jura comitorum, nec poterant solennia verba formularum audire aut eloqui, Conf. Dn. Præf. diff. de sensu leg. decemvir. testament. c. 15. §. 40. seq.

De cœcis.

e) l. 9. de adopt. Quia in cœco cessabat utraque ratio præcedens. Adde dict. diff. d. §. 15. & 50.

De fœminis.

f) Fœminæ non arrogabant, partim, quia non habebant liberos in potestate §. 10. h. partim quia non habebant jura comitorum.

§. VI.

Quinam arrogari possent.

Et paritate rationis a) non poterant arrogari, qui non habebant jura comitorum, ut peregrini, muti surdi, fœminæ, pupilli. b) De libertis & servis controversia ex eodem fonte erit decidenda. c)

a) Ut

a) Ut in *d. diff.* ostensum fuit, requisita testamentorum Romanorum omnium optime ex natura comitorum Romanorum posse deduci, neque adeo semper absque iudicio describendas esse rationes a Jctis sub Imperatoribus viventibus propositas; ita quoque obtinet in doctrina arrogationis. Qui non comparere poterant in comitiis, nec arrogabant, nec arrogabantur. Ratione arrogantium habuimus præterea unicum notabile in personis jus comparandi habentibus, qui erant sexagenariis minores. Respectu arrogandorum adnotabimus etiam rationes alias speciales.

Primario ad jura comitorum hic respiciendum.

b) Gellius *d. c. 19.* *Neque pupillus autem neque mulier, que in parentis potestate non est, arrogari possunt, & cum feminis nulla comitorum communio est, (adde nec cum pupillis) & tutoribus in pupillis tantum esse auctoritatem potestatemque, fas non est, ut caput liberum, fidei sue commissum, alienæ ditioni subjiciant.* De foeminais etiam illud adde; quia pontificum officium erat, etiam inquirere, ne forte turpis causa subesset. *l. 17. d. adept.* Imo foeminae in legis actionibus ne quidem testimonium perhibebant, unde nec mulier testis esse poterat in testamento. Faber *semestr. l. 3. p. 206.* Erat etiam in pupillorum arrogatione timenda turpis causa. Huc pertinet etiam quod ex Gellio adductum jam fuit, *ad §. 4. lit. b. Arrogari non potest, nisi jam vesticeps.* Vesticeps dicitur, cujus partes pilo vestite, cui opponitur impubes, qui etiam vocatur investis. Vide lexicon Fabri voce vestis. *Philipp. Caroli ad d. l. 5. Gellii c. 19. anim. 1.* Accedit, quod pupillus non possit arrogari nisi tutoris auctoritate. At in arrogatione ipse arrogandus auctor debebat esse arrogationis, per ea quæ jam ad §. 5. *lit. b.* sunt notata. Item quod tutoris auctoritas non sufficeret ad arrogationem *arg. l. 8. ff. de adopt.* quæ assertio non solum fundatur in ratione modo dicta, sed &, ne forte tutor auctoritatem suam interponeret, ea intentione, ne cogereur rationes reddere tutelæ gestæ *arg. l. 17. pr. eod.*

In specie de foeminis & pupillis.

c) Communiter quidem describitur a Doctoribus locus Gellii de liberis, sed non explicatur. Ita etiam Gellius

De libertis

B per-

pergit: *Libertinos ab ingenuis adoptari quidem jure posse Maffurius Sabinus scripsit, sed id neque permitti dicit, neque permittendum esse unquam putat, ut homines libertini ordinis per adoptionem in jura ingenuorum invadant; alioquin, si juris ista antiquitas servetur, etiam servus a domino per prætorem dari in adoptionem potest, idque ait pluresque juris veteris autores posse fieri scripsisse.* Dionysius Gothofredus ad l. 3. C. de adopt. lit. y. diserte dicit: *Libertus adrogari non potest, atque non solum ad hunc locum Gellii, sed & ad l. 5. C. eod. tit. provocat, ubi Dioeletianus. In adoptionem patre, in cuius est potestate, filium dante, maris Patronus adoptare non prohibetur. Nam sui iuris arrogatio femine nisi ex nostro rescripto nunquam procedit. Videtur etiam huc spectare l. 3. C. eod. Cum eum, quem arrogaveris, libertum tuum esse profitearis, nec ullam idoneam causam precibus addideris, i. e. quod liberos non habeas: intelligis iuris auctoritatem desiderio tuo refragari. Contra in l. v. §. 3. ff. h. t. dum saltem alienus libertus dicitur arrogari non posse; videtur permittà fuisse liberti proprii arrogatio, & ratio prohibitionis in eo sita fuisse, ne fraus fiat Patrono. Idem tamen Ulpianus l. 27. ff. de statu homin. Eum qui se libertinum esse facietur, nec adoptando patronus ingenuum facere potuit. Aliter plane Paulus l. 49. de bon. Libert. Libertus per obreptionem arrogato, ius suum patronus non amittit. Denique Marcellus omnium distinctissime l. 32. de R. N. Sciendum est, libertinum, qui se ingenuo dedit adrogandum, quamvis in eiusdem familia ingenui iura sit consecutus, ut libertinum tamen a Senatoris nuptiis repellendam esse. Quid ergo dicemus? Repetitis aut præsuppositis iis quæ in diss. de divisione in ingenuos & libertinos, de differentia inter ingenuos & libertinos dicta sunt; & quod ante statum monarchicum differentia inter varia jura ingenuorum & libertorum fuerit incognita, dicendum; in statu Reipublicæ liberæ nec prohibitum fuisse lege publica, ne quis libertus arrogaretur, neque etiam moribus liberos fuisse exclusos, ne arrogerentur h. e. non potuisse allegari casum; quo ingenuus voluerit arrogare libertum, & pontifices id noluerint permittere. Utrum vero*

vero etiam casus obtinuerint, aut frequentes fuerint, libertorum ab ingenuis adoptatorum, valde dubitandum esse. Textus omnes in antecedentibus adductos pertinere ad tempora Imperatorum. Massurii Sabini sententiam a Gellio recensitam nec fuisse a Jctis diversæ sectæ acceptam, nec ulla firma ratione niti, nec argumentum Sabini ab inconvenientiã adoptionis servorum ad non permittendam arrogationem aut adoptionem libertinorum ullo modo concludere. In textibus Juris Justiniani adductis *l. 8. C. de adopt.* non probari quod vult Gothofredus, libertum arrogari non posse, sed foeminam absque rescripto imperatoris non posse arrogari. *In l. 3. C. eod.* rationem denegatæ arrogationis non in eo esse quærendam, quod quis libertum suum arrogare voluisset, sed quod addiderit in libello supplici causam justam arrogationis. Legem *27. de statu hom.* intelligendam & explicandam esse *ex d. l. 23. de R. N.* quod scilicet ipsa arrogatio valeat, sed arrogatus non accipiat jura ingenuitatis in omnibus, & sic forte etiam intelligendum esse Massurium Sabinum apud Gellium. Denique *l. 49. de adopt.* loqui de arrogatione liberti alieni. Quod servos attinet, uti illi non habebant jura comitorum, & arrogatio saltem erat liberorum hominum, & civium Romanorum, nullum est dubium, quin servi arrogari non potuerint. Neque loquuntur etiam Jcti, quorum meminit Gellius, de arrogatione servorum, sed de adoptione strictè dicta, de servo per Prætorem in adoptionem dato. Neque sic tamen ulla ratio concipi potest, qua moveri potuerint isti Jcti, ut putarent ejusmodi adoptionem cum effectu fieri potuisse. Et quamvis Huberus *in disp. juris fundamentalibus disp. 15. §. 23.* putaverit, inter Jctos veteres, quorum mentionem faciat Gellius, forte etiam fuisse Catonem, aut eos intelligendos esse ad mentem Catonis, cujus meminit Justinianus *§. 12. 7.* hæc tamen ipsa verba Justiniani aliud docent. *Apud Catonem, inquit, bene scriptum refert antiquitas, servos, si à domino adoptati sunt, ex hoc ipso posse liberari.* Cato lo-

Et servis,

quitur de domino adoptante servum proprium, Jcti Gelliani de domino servum suum in adoptionem alii dante Caro putat, adoptionem non valere ut adoptionem, sed saltem ut manumissionem, Jcti Gelliani putabant, servum dari posse in adoptionem. Ergo relinquamus eos suæ sapientiæ:

§. VII.

Non arrogandus major a minore.

Cæterum intentio arrogantium requirebat ex parte arrogantis & arrogati, ut minor natu majorem non adoptaret. Arrogatio enim naturam imitabatur, & pro monstro erat, ut major sit filius quam pater: a) Unde palpabilis erat fraus in adoptione Clodii, merito propterea exagitata a Cicerone. b)

a) §. 4. *Inst. b. r. l. 15. in f. de Adop.*

Fraus dolenta: adoptio Clodii.

b) Loca quædam Ciceronis jam dedimus supra §. 4. *lit. b.* Scilicet Clodius ob expellendum ex urbe Ciceronem, plebeo homini atque etiam natu minori in adoptionem se dederat, Suet. c. 2. *Tiberii*, ut, Tribunus plebis crearetur, eoque sine obtento, id efficiebat, ut Cicero spontaneum exilium eligeret. Totum negotium fusius narrat Dio Cassius *l. 38.* Ad præsentem observationem spectant reliqua apud Ciceronem, c. 13. *Tu neque Fontejus es, qui esse debebas*, (i. e. non assumerat Clodius nomen Fonteji) *neque patris heres*, (cum Fontejus cum statim emancipasset) *neque amissis sacris paternis in hæc adoptiva venisti. Ita perturbatis sacris, contaminatis gentibus, & quam deseruisti & quam polluisti, jure Quiritium legitimo tutelæ & hæreditatum relicto, factus es ejus filius contra naturam, cujus per ætatem pater esse potuisti. Ex mox c. 14. Que major columna est, quam venire imberbem adolescentulum, bene valentem ac maritum: dicere, filium Senatorem populi Romani velle adoptare. Id autem scire & videre omnes, non, ut ille filius instituatur, sed ut è patriciis exeat, & tribunus plebis fieri possit, idcirco adoptari? Neque id* obscuro

obscure. Nam adoptatum emancipari statim, ne sit ejus filius, qui adoptavit.

§. VIII.

Memoratur & alia fraus sub temporibus liberae Reipubl. non infrequens, cujus meminit, quamvis paululum obscurioribus verbis Gellius, *a*) ut adeo non mirandum sit, cur sub Imperatoribus ejusmodi fraudibus obicem ponere peculiari SCro tentaverint Romani, cujus negotii historiam refert Tacitus, quamvis & ipse non satis perspicue rem explicet. *b*)

Alia Arrogationes
fraudulenta
ex Gellio &
Tacito.

a) Ita Gellius *d. L. 5. 19.* Animadvertimus in oratione P. Scipionis, quam Censor habuit ad populum, de moribus, inter ea, quae reprehendebat, quod contra majorum instituta fierent, id etiam culpavisse, quod filius adoptivus patri adoptanti inter praemia patrum prodesset. Verba ex ea oratione haec sunt: In alia tribu patrem, in alia filium suffragium ferre; filium adoptivum tam prodesse, quam si ex se natum habeat. Absentes censeri jubere, ut ad censum nemini necesse sit venire. Non ausus est Philipus Caroli in animadversionibus ad Gellium istum locum exponere. Video equidem JCTum celeberrimum & antiquitarum Romanarum gnarissimum Franciscum Balduinum in *Comment. ad Inst. de Adopt. p. m. 90.* eum locum Gellii intellexisse, quasi respiciat ad ea, quae Vlpianus *in l. 2. §. adoptivi de excus. munerum* notavit: Adoptivi filii in numerum non proficiunt eorum liberorum, qui excusare parentes solent. Sed valde vereor, ut de hoc abusu intelligi queant verba Scipionis, quasi taxare voluerit patres, qui se propter liberos adoptivos excusare voluerint a muneribus; taxat potius suffragia in diversis tribubus, taxat censuram absentium. Ergo mens Scipionis ex aliis circumstantiis antiquitatum Romanorum erit indaganda, qui labor nunc ab instituto nostro alienus est. Neque Lipsius satisfacit in *Notis ad Tacit. Annal. 15. c. 19.* *Quamquam censeo, Scipionem non aliud*

Obscuritas
loci Gelliani.

intellexisse, quam notionem censoriam, & cum ii inquirerent, qui uxores, quique liberos haberent, malo quodam more eos, qui adoptassent, non habuisse pro improlibus. Ita quidem est, sed propterea tamen non intelliguntur ea, quæ Scipio de diver-
sitate suffragiorum, & censura absentium addit, nisi dicere vel-
lis, Scipionem in istis verbis a Gellio adductis recensuisse tres
casus morum corruptorum inter se diversos, quorum medius
tantum pertinuerit ad intentionem Gellii, & quod adeo hic
solus loquatur de abusu adoptionum. Hac præsupposito,
longe quidem verosimilior est explicatio Lipsii, quam Bal-
duini, sed tamen & hæc Lipsii explicatio ulteriorem declara-
tionem desiderat.

Obscuritas
Taciti.

c) Quod tamen Tacito non imputo, qui loquebatur de
moribus suo tempore non ita parum cognitis, ut hodie intui-
tu nostrorum temporum. Imputo interpretibus Taciti,
qui in notis variorum hic magis muti sunt quam pisces, aut
iterum hunc locum Taciti confundunt cum casu a Gellio ad-
ducto, aut cum Ulpiani d. l. 2. de vacat. numerum. Percre-
buerat inquit Tacitus *Libr. 15. Annal. c. 19. ea tempestate*
[sub imperio videlicet Neronis] *pravissimus mos, cum pro-*
pinquis comitiis aut sorte provinciarum plerique orbi fictis adop-
tionibus adsciscerent filios, Preturasque & provincias inter pa-
tres sortiti, statim emitterent manu, quos adoptaverant. Qui
[Patres] *magna cum invidia senatum adeunt, jus nature, labo-*
res, educandi adversus fraudem, & artes & brevitatem adopti-
onis enumerant. Satis pretii esse orbis, quod multa securitate,
nullis oneribus gratiam, honores, cuncta propria & obvia habe-
rent. Sibi promissa legum diu expectata, in ludibrium verti,
quando quis sine sollicitudine parens, sine luctu orbis longa pa-
trum vota repente adequaret. Factum ex eo Sctum ne simu-
lata adoptio in ulla parte muneris juvaret, ac ne usurpandis qui-
dem hereditatibus prodesset. Id quidem ex eo loco constat,
non taxari hic [1] adoptionem ab orbis factum, [2] nec ad-
optionis usum ad acquirendas dignitates, ad quarum fortiti-
onem soli patres, qui liberos haberent, admittebantur, sed so-
lam

Iam [3] fictionem adoptionis, & quod præ se ferrent patres orbi, quod in solatium orbitatis filios adoptarent, & tamen post adeptas dignitates statim filios arrogatos dimittebant ex potestate. Sed restant tamen alia multa ad pleniorum horum intellectum facientia a Commentatoribus omiſſa. Id vero certum est, ad hunc locum explicandum nec facere quid locum Gellii & Scipionis, ut qui taxant, quod filii adoptivi fuerint æquiparati naturalibus, nec locum Ulpiani, qui agit de abusu liberorum adoptivorum ad excusationem a muneribus.

§. IX.

Satis de arrogationis initiis & progressu sub tempore Reipubl. liberæ. Adoptio in specie sic dicta, quo tempore inceperit, certo non constat. a) Id certum est ejus exemplum circa finem seculi sexti ab urbe condita occurrere. b)

*Adoptionis
in specie
origo.*

a) Conf. jam supra notata ad §. 2. lit. b. Non prohibitum quidem unquam fuit, ne patres liberos suos aliis in adoptionem darent, aut alii eos adoptarent, sed non deprehendere potui multa ejusmodi adoptionis exempla in Republ. libera, etsi diligenter inquisiverim, sive quod causæ, quæ moverent adoptantes, non deprehenderentur in liberis adoptandis sub potestate parentum existentibus, sive, etiamsi forte deprehenderentur, non deessent tamen homines sui juris ad arrogationem prompti, in quibus illæ etiam deprehenderentur, sive denique quod patres, qui in potestate haberent primis temporibus ex variis rationibus nollent, filios suos aliis in adoptionem dare. Nolo illud urgere, quod adoptio in specie sic dicta fieret, secundum Ulpianum §. 1. lit. a. adductum, per Prætores vel Præsides Provinciæ, Præsides autem demum sub imperatoribus fuere cogniti, Prætores in Republ. quidem libera, sed demum circa finem seculi quarti ab Urbe condita primum auditi. (Vide Alexandrum ab Alexan-

*Originis ejus
incertitudo &
rarior usus in
Rep. libera.*

xandro *dierum genial. Lib. 2. c. 15.*) Nam video in *l. 3. ff. de adopt.* quæ a Paulo desumpta est, fieri etiam mentionem Consulibus, coram quo adoptio fieri poterit. Id tamen valde movet, quod haud dubie demum post adoptionis in specie sic dictæ usum arrogationis etiam vocabulum videatur esse inventum antea arrogatio, cum sola adhuc in usu esset, adoptio vocaretur. At vero Cicero in illo prolixo loco, ubi de arrogatione Clodii agit, semper adhuc adoptionis vocabulo utitur. Commentatores Institutionum de origine adoptionis hujus, quod sciam non agunt, & fere ab illis profertur exemplum non antiquius temporibus Augusti, de quo ita Suetonius in *Augusto c. 64. Cajum & Lucium adoptavit domi per absem & libram emtos a patre Agrippa, qui ut idem Suetonius ibidem memorat, erant ejus nepotes ex Julia filia & Agrippa.*

Jam tamen
seculo sexto
ab U. C. fini-
ente usu re-
cepta.

b) Neque tamen putandum est, adoptionem in specie sic dictam plane non obtinuisse in Republ. libera. Sane Imperator in *§. 12. h. r.* Catonis meminit, qui (quemcunque etiam ex Catonibus intelligat) haud dubie ante libertatem Reipubl. a Julio Cæsare ereptam vixit, quod is mentionem faciat, fervorum a Dominis adoptatorum, quod de arrogatione intelligi nequit. Si vero tempore Catonis adoptio fervorum in usu fuit, non improbable est, adoptionem liberorum hominum in potestate patria constitutorum, jam fuisse etiam usurpatam. Elegans exemplum adoptionis hujus suppeditat Valerius Maximus *Lib. 7. c. 7. ex 2. M. Annæius, M. Carseolani splendidissimi equitis Romani filius a Sufenate avunculo suo adoptatus, testamentum naturalis patris, quo præteritus erat, apud centum viros rescidit, cum in eo Tullianus Pompeii Magni familiaris, ipso quidem Pompejo signatore, heres scriptus esset. Itaque plus illi in judicio cum excellentissimi viri gratia, quam cum parentis cineribus negotii fuit. Ceterum quamvis utraque hæc adversus eum nitebantur, tamen paterna bona obtinuit. Nam L. quidem Sexilius & P. Popilius, quos M. Annæus sanguine sibi conjunctos eadem ex parte, qua Tullianum hæredes fecerat, sacramento cum adolescentulo contendere auf*

non sunt, tametsi precipuis eo tempore Magni viribus ad defendendas tabulas Testamenti invitari poterant. Et aliquantulum adjuvabat heredes, quod M. Annejus in Sufenatis familiam ac sacra transferit; sed arctissimum inter homines procreationis vinculum, patris simul voluntatem, & principis viri auctoritatem superavit. Conf. Petr. Ærod. Rev. jud. l. 3. tit. 14. c. 1. Quemadmodum autem hoc exemplum pertinet ad tempora Pompeji Magni; ita illud alterum, quod Dio Cassius refert, Lib. 39. p. m. 98. circa idem prope tempus, vel paulo ante contigit. Itavero Dio Cassius interprete Leunclavio. *Lex quedam, inquit, aperte prohibebat, ne duo quidam ex una gente idem sacerdotium haberent. Spinther autem Consul filium suum Cornelium Spintherem inter pontifices referre cupiens, quum in eum ordinem iam ante Faustum, Sylla Filium, qui ex gente in idem Cornelia erat, adscriptum videret, suum filium in Manlii Torquati genus adoptatum dedit, eaque modo legis verba observata, ipsa autem res dissoluta est.* Confer iterum Ærodiū Lib. 2. T. 6. c. 1. qui tamen confundit hunc casum cum casu Taciti adducto in not. h. ad s. preced. ex quo adversus Dionem Cassium (quem tamen non nominat) defendere vult, adoptionem hanc non fuisse fraudulentam, quia permanserit Cornelius in familia Torquati, ino confundit adoptionem fraudulentam cum simulata. De illa loquitur Dio, de hac Tacitus. Seculo integro & ultra ante tempora Ciceronis & Pompeji florere duo Poetæ, Plautus & Terentius, quorum prior in *Panulo*, ut ex prologo constat, adducit exemplum adoptionis, qua quis filium alienum furto ablatum ac pro servo sibi venditum, pro filio adoptaverat; Posterior in *Adelphis* sinit filium a patre fratri suo in adoptionem datum. Sed ut alia taceam, & Plautus & Terentius ibi sistunt non mores Romanorum, sed Græcorum (conf. Terent. *Prolog. ad Adelph.*) apud quos & arrogationes & adoptiones erant in usu. Vid. Jacobi Perizonii *dissert. de ducenda defuncti fratris uxore* p. 82. 83. Interim tamen ipse Cicero *Lib. 1. de finibus* c. 7. ubi de Manlii Torquati, qui Consul cum Cn. Octavio fuit, (anno urbis conditæ 588.

C

se-

secundum Helvicum, adeoque circa ætatem Plauti & Terentii) severitate in filium disserit, dicit, quod Manlius filium *id adoptionem D. Silano emancipaverit*: Et si hanc circumstantiam taceant, qui eandem severitatem memorant Valerius Maximus *Lib. 5. cap. 8. exemp. 3.* & Livii epitomator *Lib. 5. 4.* Et vel id sufficere potest. Ciceronem credidisse, adoptionem liberorum alienorum jam illo tempore apud Romanos in usu fuisse.

§. X.

*Adoptionis
definitio.*

Est vero Adoptio actus legitimus; *a)* quo quis coram Magistratu *b)* personam alieni juris, consentiente patre *c)* in locum filii assumit.

Est actus Legitimus.

a) Gellius *d. l.* *Adoptantur autem, quum a parente, in cuius potestate sunt, tertia mancipatione in iure ceduntur, atque ab eo qui adoptat; apud eum, apud quem Legis actio est; vincuntur.* Unde per *as & libram* adoptaverat Augustus, ut modo diximus; nec poterat adoptio fieri per procuratorem; *l. 2. §. 1. b. t.*

Fiebat coram Magistratu.

b) Initio quidem coram Prætoribus vel Præsides. Vide supra Ulpianum *lib. 2. Lit. a.* tum coram quolibet Magistratu apud quem esset legisactio *l. 4. ff. b. t.*

Patre consentiente, unde duplex ab arrogatione differentia.

c) In arrogatione arrogandus autor fieri debebat, hic pater autor fit. Quia vero adoptio referebatur inter actus voluntariæ jurisdictionis, & simul continebat emancipationem filii, seu potius ex patria potestate dimissionem, ac fiebat etiam ritibus in emancipatione consuetis, de quibus agitur *ad Tit. seq.* adeoque valde intererat filii, ne invitus in alienam familiam transferretur, requirebatur etiam in adoptione filii consensus. Hinc Celsus *lib. 5. scribit*: *In adoptionibus eorum duntaxat, qui sine potestatis sunt, voluntas imploratur, sin autem a patre datur in adoptionem, in his utriusque arbitrium spectandum est, vel consentiendo, vel non contradicendo.* Scilicet consensus expressus in patre, tacitus, vel etiam præsum-

(1) Quod in adoptione sufficeret, si filius non dissentiret.

sumtus in filio, ut in quo sufficiebat, si non contradiceret, etiam si contradicere non posset. Nam ut Modestinus docet *l. 42. h. t. Etiam infantem id adoptionem dare possumus.* Nimirum præsumebatur pater optime consulturus esse liberis suis & satis bene prospecturus. *Quis enim talis affectus invenitur inquit Justinianus l. 7. pr. C. de Curat. Furios. ut vincat paternum? Seneca l. 1. de Clement. c. 4. Ut scirent datam sibi potestatem patriam, quæ est temperatissima, liberis consulens, suaque post illos ponens.* Et hac vero ratione simul illud sequebatur, non opus esse in adoptione liberorum alienorum in potestate patria existentium, ut Magistratus inquireret in iustas ejusmodi adoptionis causas, cum præsumeretur, patrem, qui filium in adoptionem dederat, jam istas satis sufficienter examinasse, ut ulteriori disquisitione opus non foret *arg. l. 15. §. 2. h. t.*

§. XI.

Ex hac autem differentia, quod adoptio non fieret in comitiis, & quod fere unice, aut certe primario ab arbitrio patris in adoptionem dantis causæ adoptionum dependerent, secutæ sunt pederentim & aliæ id efficientes, ut adoptionis & arrogationis principia non optime inter se amplius cohererent. Etenim & coelibes & sexagenariis minores adoptare poterant, *a)* modo essent majores adoptatis, eosque plena pubertate *b)* præcederent. Pariter fœminæ, *c)* pupilli, *d)* credo etiam muti & surdi *e)* adoptari poterant.

a) *Arg. d. l. 15. §. 2. Ulp. tit. 8. §. hi qui 5.* quia nimirum causæ justæ adoptionis relinquebantur tantum non totæ arbitrio patris in adoptionem dantis, & quia adoptio erat actus voluntariæ jurisdictionis. Ita & Octavius Augustus, dum adoptaret Lucium & Cajum nepotes, credo fuit sexagenario minor. Cujus exemplum haud dubie etiam aliis occasionem dedit recedendi a veteri rigore in arrogationibus usi-

(2) Quod in adoptione non requiritur causæ cognitio, ex qua adoptio fieret.

Differentia
secundariæ
adoptionis &
arrogationis.

Poterant adoptari minores 60. annis, etiam coelibes.

tato. Confer. Felm. ad *d. l. 15. §. 2. n. 2. & 3.* Ubi tamen in eo errat, quod rationem hujus asserti ponat in eo, quod adoptio non tribuat patriam potestatem.

Plena tamen
pubertate ad-
optatis præ-
cedentes.
Quid sit plena
pubertas.

bj Id est annos octodecim §. 4. *l. b. t.* & hanc plenam pubertatem vocat Justinianus. Cæterum dubium mihi oritur, an constituat plenam pubertatem annus decimus octavus inchoatus, an impletus? Communis sententia est, impletum annum requiri *art. d. §. 4.* verbo *præcedere*. Allegantur etiam eam in rem Jcti alii. Ita Paulus *libr. 3. sentent. tit. 4. §. 2.* *Spadones eo tempore testamentum facere possunt, quo plerique pubescunt, id est, anno decimo octavo.* Sed & Ulpianus in *l. Mela 14. ff. de Alim. leg.* *Certe si usque ad pubertatem alimenta relinquuntur, si quis exemplum alimentorum, que dudum pueris & puellis dabantur, velit sequi, sciat, Hadrianum constituisse, ut pueri usque ad decimum octavum, puellæque usque ad quartum decimum annum alantur, & hanc formam ab Hadriano datam observandam esse imperator noster rescripsit. Sed etsi pubertas generaliter non sic definiatur, tamen pietatis intuitu in sola specie alimentorum hoc tempus ætatis esse observandum, non est incivile.* Sed quid est, quod Justinianus in *§. ult. Inst. qui & ex quibus caus.* plenam pubertatem discrete videatur posuisse in decimo septimo anno adimpleto, & decimo octavo anno inchoato? in verbis: *nisi decimum septimum &c.* Fateor, mentionem plenæ pubertatis ibi non facit, sed tamen quis crederet, a Romanis ad postulandum admissos fuisse, qui nondum plene puberes fuerint. Hac vero posteriori sententia admissa, non obstarent textus allegati in contrarium. Debet utique plena pubertate, debet octodecim annis præcedere adoptatum adoptans, quia inquit Imperator, adoptio imitatur naturam. At secundum naturam, & id quod plerumque fiebat, masculi ante plenam pubertatem, non solebant facile uxorem ducere, id est secundum *d. §. ult.* anno decimo octavo inchoato. Uxore ducta non statim primo mense nascuntur filii sed nono vel decimo, ergo cum filius nascitur, pater jam compleve-

rat

rat annum decimum octavum. Reliqui duo textus facilius conciliantur; Præterquam enim, quod responderi posset, & Paulum loqui in specie de spadonibus, & Ulpianum ipsum indicare verbis difertis, decisionem ibi positam in solis alimentis esse attendendam; uterque facit quidem mentionem anni *decimi octavi*, sed ita, ut nescias an intellexerit annum decimum octavum inchoatum an adimpletum. Quomodo vero sententia comuni retenta responderi debeat *ad d. §. ult.* fateor me non videre, sed relinquo liberum hic cuilibet iudicium.

c) Gellius *d. c. 19. libr. 5. supra §. 6. lit. b.* Cajus in *Inst. tit. 7. l. 1. §. 7.* *Nam & femine adoptari possunt, ut loco filiarum adoptivæ parentibus habeantur; femine adoptare non possunt, quia nec filios ex se natos in potestate habent.* Etsi enim suspicio subesse posset, adoptantem alienam filiam id non facere ex honesta causa, tamen illa suspicio credebatur satis examinata esse a patre in adoptionem dante.

Femine cur
adoptate.

d) Vide locum Ulpiani supra §. 2. *lit. b.* descriptum, etiam infans l. 42. hic iterum ob præsumtam curam patris in adoptionem dantis.

Cur pupilli?

e) Et cur non crederem, quia nihil video, quod adoptioni eorum obstat, quia ipsorum consensu non est opus, sed sufficit si non dissentiant liberi adoptati in adoptione. Cur vero ejusmodi adoptionum nusquam fiat mentio, ideo factum, quia nulli reperti fuere patres, qui alienos liberos mutos & surdos adoptare vellent. Unde dixi, quod possint, si quis velit, non quod adoptati fuerint.

An muti &
surdi.

§. XII.

Etsi vero mutata Reipubl. forma in arrogationibus a) & adoptionibus b) veteres mores & requisita utriusque Augustus observaverit, cum tamen comitia sub Tiberio è campo ad patres transferri cœperint, c) cœperunt etiam principes

Arrogationum iura
sub Imperatoribus
mutata.

C 3

non

non solum ipsi arrogationum requisita antiqua non solite observare, *d)* sed & privatorum arrogationes sensim rescripto suo adprobare *e)* & in his a requisitis antiquis arrogationis recedere *f)* quod vel illa ex natura antiqua comitorum profuxerint, vel etiam in republica libera jam aliud observatum fuerit, in adoptione strictè dicta.

Augusti arrogatio

a) Ita Suetonius in *Augusto* c. 65. *Tertium nepotem Agrippam simulque privignum Tiberium adoptavit in foro lege curiata.*

& adoptio.

b) Vide locum Suetonii jam supra *Thef. 9. lit. a.* in fine descriptum.

Comitorum alteratio in statu monarchico.

c) Huc respexit Juvenalis *Satyra X. v. 76. Jam pridem ex quo suffragia nulli vendimus.* Id est, postquam a temporibus Tiberii non in Comitibus amplius eliguntur, ut crimini ambitus locus sit. *Conf. Tacit. Ann. 1. 1. c. 15.*

Arrogationes Imperatorum Romanorum a requisitis antiquis recedentium.

d) Solent exempla etiam aliorum Imperatorum post Augustum referri, arrogationum ritus observantium, sed tamen si accurate inspicias, mox in his arrogationibus a requisitis pristinae arrogationis recessum fuit. Ita Claudius Neronem privignum coram Senatu oratione recitata adoptavit, undecennem vel duodecennem. *Tacitus l. 12. Annal. c. 25. & ibi note var. Sueton. c. 7. Neronis.* Galba Pisonem adoptans luculenta ratione quidem id fecit, cuius initium: *si privatus lege curiata apud pontifices, ut moris est, adoptarem,* docet, illo adhuc tempore adoptiones privatorum factas fuisse, ritibus antiquis, sed ipsa tamen adoptio in ædibus, presentibus paucis amicis facta, & tum consultatum, an pro rostris, an in senatu, an in castris adoptio nuncuparetur, ac placuit iri in castra. *Tacitus Hist. 1. 1. c. 14. 15. 16. 17.* Similia notanda de Nervæ adoptione Trajani: *Victor in Nerva,* de Trajani adoptione Hadriani: *Spartianus in Hadriano c. 3. 4.* de Hadriani adoptione Commodi & Antonini Pii. *Spartianus d. l. c. 24. & in Alio Vero cap. 3. Capitolinus in Antonino Pio c. 4.*

e) Vi-

e) Vide l. 2. in fine C. h. t. ubi Diocletianus & Maximianus. Arrogatio ex indulgentia principis facta, perinde valet, apud Prætores vel Præsides intimata, ac si per populum jure antiquo facta esset. Sed jam sub Valeriano Ulpius Crinitus Aurelianum coram Principe arrogavit. Addit tamen Vopiscus in Valeriano c. 14. Crinitum dixisse ad Imperatorem: jube igitur, ut lege agatur; sique Aurelianus heres sacrorum, nominis; & honorum totiusque juris Ulpio Crinito jam Consulari viro, ipse aditum te judice Consularis. Et statim: Acta sunt Crinito à Valeriano gratia; & adoptio, ut solebat, impleta: id est, coram Imperatore, non in Comitibus. Imo Cajus l. 21. h. t. jam facit mentionem adoptionis per rescriptum principis & in l. 2. ff. h. t. Sed respondeo; iustas causa suspicandi adesse; quod hi textus Gaji a sociis Triboniani sint interpolati. Oisilius ad Inst. Gaji l. 1. p. 84. Idem ergo dicendum foret ad textum Ulpiani in l. 29. §. 3. de inoff. Test. imprimis si quis hanc legem conferat cum Ulpiani Tit. 8. §. ult. Conf. supr. §. 2. lit. a.

Arrogationes
quando per
Rescriptum
feri cœperint.

f) Marcellus l. 38. h. t. Adoptio non jure facta a principe confirmari potest; quod non de adoptione in specie, sed de adoptione in genere intelligendum esse, suadent hætenus notata. Vixit autem Marcellus sub Antonino Pio. Eberlin. ad tit. de Orig. Jur. c. 49. Ergo jam hoc tempore usus erat aliquis arrogationum per rescriptum principis.

Sine jure facta jam sub
Antonino
confirmate
rescripto.

§. XIII.

Ergo a) tandem formulæ solennes in arrogationibus desierunt; b) desuit etiam, necessitas præsentia arrogandi; c) & quemadmodum literas arrogatoris admisit Imperator; ita quoque procurator in arrogatione per rescriptum potuit admitti; d) & in causæ cognitione non solum non adeo magna ratio habitavideretur causarum antiquarum, sed etiam multæ limi-

Conclusiones
varia exinde
oriæ.

limitationes admiffæ, in specie an quis fit cœlebs, aut sexagenario minor, *e*) imo & fœmina *f*) & pupilli, *g*) cœperunt arrogari, etsi haud dubie ab arrogatione activa fœminæ fuerint exclusæ, usque ad tempora Diocletiani, fœminæ cuidam ex singulari gratia quasi adoptionem concedentis, *b*) non intendentis credo, aut non prævidentis extensionem hujus privilegii, & juris singularis ad omnes fœminas *i*) & imo quod vix credibile esset, nisi de eo certissime constaret, ad eunuchos etiam. *k*)

Defensio generalis hujus paragraphi.

a) Miraberis forte, hunc paragraphum legens audaciam, & quomodo multa in hac thesi asserere ausus fuerim, de quibus nihil extet in legibus, aut cujus contrarium videatur extare. Sed desine mirari: Non loquitur sine legibus, qui conclusiones ex legibus necessario profuentes, etsi verbis legum non expressas, profert. Præscripsit etiam Justinianus in legibus suis normam, non sibi ipsi aut successoribus, sed JCtis responsa dantibus aut sententias ferentibus. Eo ipso quo princeps acquisivit potestatem, arrogationes non jure factas peculiari rescripto confirmandi, eo ipso etiam habuit potestatem, requisita antiqua arrogationis in rescriptis suis negligendi. Vtrum vero ex regulis prudentiæ legislatoriæ id factum fuerit, hic non disquiro, quamvis mox dicenda ostensura sint, id non semper esse.

Formulæ arrogationum quando sublatae.

b) Et adeo desit secundum antiquum & originalem significatum arrogatio esse actus legitimus, etsi non desierit talis esse ratione effectuum. conf. supra §. 3. *lit. a*. Fuerunt adhuc seculo tertio formulæ solennes in usu, ut docet exemplum Criniti. *thes. pr. ec. lit. e*. Postquam vero Imperatores cœperunt adiri literis, causas arrogationum & consensum utriusque partis exponentibus, & principes rescriptis suis ejusmodi arrogationes approbarunt, eo facilius sua sponte hac occasione desierunt solennitates formularum

rum in arrogatione, quod etiam crederetur princeps supplere in aliis negotiis civilibus defectum solennitatum omnium. Adeoque credo, jam adhuc in tertio seculo forte incepisse in arrogatione non adhiberi solennes formulas interrogationum & responsionum olim usitatas. Postquam vero formulæ omnes auctoritate imperatoria fuerunt sublatae, nullum potest esse dubium, quin & formularum solennitas in arrogatione pariter & adoptione desierit esse necessaria. Illud saltem dubium est, quo auctore formulæ omnes sint sublatae. Communiter interpretes id tribuunt Constantino M. decepti a Triboniano in *l. 1. C. de formulis sublatis*, sed ostendit Jacobus Gothofredus ad *Cod. Theod. lib. 2. Tit. 3. de ommissa actionis impetratione l. unic. Tom. I. p. 95* demum à Theodosio juniore, veteres illas in nuptiis, dotibus, donationibus & reliquis legis actionibus, actiue legitimis, receptas formulas antiquatas esse.

c) Fluit ex præcedentibus. Præsentia arrogandi olim opus erat, partim, quod arrogatio fieret in comitiis, partim quod solennitas formularum id requirebat, unde nec stipulationes possunt fieri inter absentes, ut ex institutionibus notum est; Quid est tamen quod dicitur ab Ulpiano in *l. 21. ff. h. t. Neque absens neque dissentiens arrogari potest?* Nihil aliud quam quod alibi idem docet, sc. in *l. 25. §. 1. eod. Neque adoptare neque arrogare quis absens, nec per aliam ejusmodi solennitatem peragere potest.* Vides rationem assertionis non ab Ulpiano in solennitate, qua sublata corrumpitur ipsa assertio. Unde hi textus referendi sunt ad vestigia juris, Justiniani tempore jam antiquati, incaute in pandectas relati. Ut non opus sit ideo cum Feltmanno recurrere ad *auth. item sine C. de natur. liber.* quamvis idem ad *d. l. 23.* recte jam observaverit, jure noviore Justiniano doctrinam Ulpiani non amplius observari.

d) Ratio enim juris antiqui procuratorem non admittentis iterum sita erat in solennitate formularum *vide supra §. 3.* Consentit nobiscum Feltm. ad *d. l. 25. §. 1. h. t.*

D

e) Asser-

Absens arro-
gari potuit.Etiam per
procurato-
rem.

Causæ cog-
nitio sub Impe-
ratoribus re-
mittior...

e) Assertio nostra probatur argumento *legis 15. §. 2. & l. 17. h. t.* ubi Ulpianus causas refert, quæ partim olim in comitiis, partim suo jam tempore a Consiliariis Principum, in arrogatione hominis sui juris considerabantur, antequam olim pontifices, tum consilarii imperatorum decernerent, arrogationem esse faciendam. Jam vero uti tempore libera Reipublicæ requisita arrogationis communia, quæ supra recensuimus, non semper ita rigide a pontificibus & populo attendebantur, ut non liceret ab iis subinde recedere, imo, uti exemplum adoptionis Clodii docet, pontifices tempore inclinantis Reipubl. officium suum fecisse negligentissime, quod Cicero etiam in locis supra §. 3. *lit. b. §. 4. lit. b. c. §. 7. lit. b.* descriptis false urget; (quibus addè verba ejusdem Ciceronis: *c. 14. Cur ergo adoptatur? probate genus adoptionis. Jam omnium sacra intererint, quorum custodes vos esse debetis. Et paulo post: Dixi apud pontifices istam adoptionem nullo decreto hujus collegii esse probatam;* quod si non fictione aliqua oratoria a Cicerone fuit additum, tamen pontifices negligentia accusat, quod non contradixerint: *contra omne pontificium jus factam pro nulla esse habendam.*) Ita facile con- jicere licet, Imperatores non difficile a consiliariis suis fuisse persuasos, ut sibi non minus licere arbitrarentur, quam pontificibus olim, imprimis cum ipsi essent simul Pontifices Maximi. Quod in specie cœlibes & viros sexagenariis minores attinet, idem exemplum Clodii monstrat, Fontejum cum adoptaret Clodium, fuisse saltem viginti annos natum. *vid. supra §. 4. lit. b. c. & Ulpianus in l. 15. §. 2. ipse fate- tur, suo tempore intuitu virorum sexagenariis minorum & cœlibum (vide supra §. 5. lit. b.) limitationes varias fuisse admittas, si forte morbus aut valetudo in causa sit, aut alia justa causa adrogandi, Veluti, si conjunctam sibi personam velit adrogare.* Etenim non credo, causas has ab Ulpiano memoratas initio arrogationis in statu libera Reipubl. fuisse admittas, aut certe non sine magnis difficultatibus per rationes *d. §. 5. lit. b.* adductas.

Inspecie in-
tuitu cœlibum
& sexagena-
riis minorum.

f) Ga-

f) Gajus *l. 21. ff. b. t. Fœminæ ex rescripto principis arrogari possunt.* Cui mutationi juris haud dubie occasionem dedit, quod jam eo tempore fœminæ in patris potestate existentes, adoptari possent, per notata *ad thes. præc. lit. c.* Ergo inconveniens videbatur, si minor potestas imperatori indulgeretur, quam qua polleret pater familias privatus.

Fœminæ ex
perunt arro-
gari.

g) Antoninum Pium esse autorem hujus mutationis, solus, quod sciam, ex antiquis observavit Ulpianus in loco supra §. 2. *lit. a. descripto.* Utrum vero idem Antoninus sit autor limitationum, quibus arrogatio pupillorum circumscripta est, utrum limitationes illæ ex interpretatione Jctorum, qui post Antoninum vixerunt, ortæ fuerint docebimus infra §. 18. vide interim Marcellum sub Antonino Pio florentem *l. 20. b. t.* Idem Marcellus dum & *pupille* mentionem facit, ibidem, simul docet fœminas jam tempore Antonini adrogari cœpisse.

Etiam Pupilli
& Pupillæ suo
Antonino Pio.

h) Deprehendo equidem quod Paulus Voerius in *Comment. ad tit. Inst. de Adopt. §. 10. p. 133.* hæc notet. *Quin imo Livie Drusi matri solatii ergo. ob filium. Drusiam ereptum hoc jus est tributum.* Quod si verum esset, non demum Diocletiani tempore cœpissent fœminæ adoptare. Sed contextus ostendit, & allegatus a Voerio Dio Cassius *l. 55.* per hoc jus eum non intellexisse jus adoptandi, sed jus trium liberorum. Igitur origo hujus mutationis debetur Diocletiano, qui ita ad Syram rescripsit: *l. 5. C. b. t. Mulierem quidem que nec suos filios habet in potestate, arrogare non posse certum. Verum quoniam in solatium amissorum tuorum filiorum privignum tuum cupis vicem legitime solibus obtinere, annuimus votis tuis, secundum ea, quæ annotavimus; & eum perinde, atque ex te progenitum, ac vicem naturalis legitimique filii habere permittimus.* Vides igitur [1] Diocletianum hic non dedisse potestatem fœminis in universum qui liberos amiserunt, ut haberent potestatem alios adoptandi, sed id concessisse tanquam privilegium soli Syræ. [2] Neque immutasse hac parte doctrinam de arrogatione vel adoptione proprie dicta, qua-

Primus Diocletianus fœminæ cuidam privilegium quasi adoptandi dedit.

tenus utraque inventa erat, ut modus esset constituendæ patriæ potestatis, sed potius concessisse Syræ, ut privignus inritu successione haberetur instar filii naturalis & legitimi, adeoque Diocletianum hunc actum, ut plane singularem ne quidem vocasse adoptionem vel arrogationem. Ergo accurate loquendo Diocletianus non concessit Syræ jus arrogandi vel adoptandi, sed quasi adoptandi.

Huius privilegii faconveniens extensio sub Justiniano

Et adhuc magis irrationalis ad virginales sub Leone philosopho.

1) Primis equidem Justinianus in *Inst. b. t. §. 10.* parum accurate huc actum adoptionem vocavit, & tanquam exceptionem regulæ, quod fœminæ nec adoptare nec arrogare possint, ibi posuit, si fœminæ liberos habuerint & amiserint; cum tamen exceptio debeat continere casum subregula comprehensum, qualis non est adoptio ista spuria vel quasi adoptio, ideo quia non transfert patriam potestatem. Verum semel admisso hoc errore, cum subsequenti tempore eruditio pedantica omni iudicio carens, quotidie cresceret, non adeo mirandum, quod tempore Leonis Philosophi inventi fuerint consiliarii, persuadentes Leoni, ut non solum omnibus fœminis nuptis, sive liberos habuerint, sive non, sed & virginibus concesserit potestatem adoptandi, vel quod ipsa forte philosophia Leonis, à qua Philosophi cognomen accepit, pro statu illorum temporum, id ipsi soli sola persuaserit. (Confer Autores à Dn. Preside in *Dissert. de Concubinato §. 17. lit. c. in fine citatos.*) Ostendunt tamen excerptæ ex Novella Leonis 27. rationes, quanto supercilio illa philosophia rem stultam ut sapientem insinuare voluerit animis subditorum, & quanto fastu impugnaverit mores antiquos Romanos. (1) Utilius est humano generi, si beneficia concedantur omnibus. (2) Si mores antiqui adoptionem invenerunt in solatium eorum, qui liberos amiserant, cur non etiam solatium hoc præstiterunt omnibus, qui liberos non habent. (3) Nulla ratio afferri potest, cur beneficium, quod prioribus fuit præstitum posterioribus sit derogandum. (4) Inprimis cum præcipua liberorum utilitas sit, ut parentes in senio sustentent. (5) Etiam

in

in honorem & decus virginitatis conservandum hoc beneficium virginibus est concedendum. *Siquidem, inquit, qui conjugali consuetudini virginitatem anteponunt, interimque liberorum desiderio punguntur, cum id extra matrimonii consuetudinem consequi se posse videbunt, virginitatis honestatem negligere non sustinebunt.* (6) Falsum est, foeminis ideo non licere adoptare, quod ipsis permissum non sit liberos in potestate habere. (7) Nam alias nec foeminis, qui liberos amiserunt, concedi potuisset adoptio. (8) Valet saltem assertio de cessante potestate foeminarum in liberos, in liberis, qui sub potestate earum esse nolunt, non in liberis volentibus ipsis obedire & famulitium prestare &c. Vides quot lineæ, tot ineptiæ tot indicia ignorantæ juris Romani & antiquitatum eo pertinentium. Præcipue autem ratio quinta docet, clericum quendam esse hujus novellæ autorem. Et ratio septima monet, quod error ille Justiniani, quem modo notavimus, occasionem dederit Leoni adhuc longius aberrandi.

k) Scilicet autor hujus extensionis est idem Leo Philosophus. Nimirum dato uno absurdo sequuntur plura. Concessit autem initio Eunuchis in specie beneficium adoptandi, *Nov. 26.* tum *Nov. 27.* omnibus Eunuchis, foeminis, virginibus. Rationes utrobique sunt pene eadem aut æque insufficientes, ac eæ, quas modo de virginibus retulimus. Dictum fuit supra §. 7. adoptionem imitari naturam, & ex hoc principio Eunuchi, quia generare non poterant, non poterant etiam adoptare §. 10. b. At Spadones, item thlibiæ & thlasæ, qui quidem difficulter generabant, at generabant tamen, & quibus adeo etiam nuptiæ permittiebantur, poterant adoptare & arrogare. Ulpianus *tit. 8. §. si quis*, Justinianus *d. §. 10. l. Spadonum 128. de V. S. ibique* Willenb. *l. 39. §. 1. de Jur. dot.* Gifselius ad Cajum *p. 87.* Paul. Voet. *ad §. 10. b. r.* Adversus hæc Leo sic philosophatur *d. Nov. 26. & 27.* (1) Par erat misereri etiam eunuchorum, tanquam injuria affectorum. (2) Regula qui natura non sunt capaces ad generandum,

Ad Eunuchos

cap. 10. b. r.
ad §. 10. b. r.

ad §. 10. b. r.
ad §. 10. b. r.

ad §. 10. b. r.
ad §. 10. b. r.

ad §. 10. b. r.
ad §. 10. b. r.

illi nec adoptare possunt, non potest, objici Eunuchis, quia natura non sunt facti idonei, sed injuria hominum. (3) Eunuchi magis indigent beneficio adoptionis, quam alii, vel ideo, quia plane generare non possunt. (4) Inhumanum adeo esset, afflicto aliam addere afflictionem. (5) Si muti possunt manibus vel scriptura supplere defectum sermonis, cur non liceret Eunuchis supplere defectum genitalium adoptione &c. Scilicet sunt & hæ rationes, insigniter Clericales, sub specie pietatis magnas ineptias continentes, cujusmodi rationibus fere omnes Novellæ Leonis repletae sunt. Atque hæc omnia profluxerunt, ex male intellecta mente Diocletiani, & confusione veræ adoptionis & quasi adoptionis. Talia recensendo refutantur. Neque enim credo hodie quemquam ex lectoribus tam stupidum fore, ut sub ratiunculis illis Leonis vel micam prudentiæ legislativiæ inveniri posse arbitraturus sit.

§. XIV.

An plures
arrogari po-
uerint.

Porro cum arrogatio inventa esset in solatium eorum, qui liberos non habent, & nusquam legator exemplum in republ. libera, a) quod plures simul arrogati fuerint, exinde facile patet, quod initio in arrogatione non fuerit permillum arrogare ei, qui jam filium sive ex justis nuptiis natum, sive arrogatum habuerit, quod & ipsum tamen postea mutatum est, partim ob differentiam adoptionis ab arrogatione, partim ob potestatem imperatoriam supplendi defectus, in arrogatione commissos. b)

Exempla an-
tiqua adoptio-
nis plurium.

Qua occasio-
ne adoptio &

a) Primus ut videtur Augustus duos simul partim adoptavit, partim arrogavit. Verba Suetonii attuli supra, de adoptione §. 9. lit. a. in fine de arrogatione §. 12. lit. a.

b) Ulpianus l. 25. §. 3. de adopt. Non debet quis plures arrogare, nisi ex justa causa. Idem l. 17. §. 3. eod. Præterea, vi-
den-

dendum, an non debeat permitti ei, qui vel unum habet vel plures liberos, arrogare alios. Deduxi hanc mutationem, partim exinde, quod supra §. 10. *lit. b.* dixerim, in arrogatione causæ cognitionem majori cura fuisse adhibitam, in adoptione eam cessasse; ob præsumtam curam patris in adoptionem dantis. Igitur cum incepissent parentes, liberos suos dare in adoptionem iis, qui jam liberos haberent, aut ex propriis liberis una plures simul uni eidemque in adoptionem darent, idem postea & in arrogatione videtur fuisse admis-
sum. Quod si hæc ratio maxime non sufficeret, sufficit ta-
men, quod omnes defectus arrogationis a principe potuerint
suppleri per dicta §. 12. *lit. f.*

arrogatio
plurium, aut si
quis filium
jam habuerit,
permisâ sit.

§. XV.

Quodsi vero princeps potuit omnes arrogatio-
nēs sine jure factas per rescriptum confirmare, haud
dubie multo magis potuit confirmare adoptiones
strictè dictas sine jure factas, etsi nulla lege id sit ex-
pressum.

Potuit etiam
princeps ado-
ptiones inju-
stas confir-
mare.

Qui enim potest majus, potest etiam minus, sed major
potes tas est mutare mores, totius populi; minor mutare jus-
ta magistratum. Itav. g. dixi §. u. *lit. b.* in adoptione non
fuisse consideratum, utrum adoptans præcise sexagenario
minor esset, si modo adoptato octodecim annis esset major.
Pone jam, coram Magistratu adoptatum esse hominem vi-
ginti quatuor annorum, ab adoptante quadragenario. Erat
vitiosa adoptio. Pone, coram Magistratu patrem filiam su-
am foeminae, sexagenariae etiam, in adoptionem dedisse. Erat
vitiosa adoptio, quia coram Magistratu foemina non ado-
ptare poterant. Sed quis negaret, principem has adoptio-
nes sine jure factas rescripto suo confirmare potuisse?

Ratio theos
& exempla.

§. XVI.

Ergo ne nullius amplius usus erant, intuitu Juris
Romani doctrinae de requisitis adoptionum & de dif-
feren-

Cui usus ergo
doctrina de

*requisitis
adoptionis.*

*Ostenditur
usus triplex.*

ferentis arrogationis & adoptionis? Erunt utique, sed non adeo magni ut olim. Remansit tamen usus potissimum triplex.

Scilicet, ut adoptionis coram Magistratu sine jure factæ non valerent, nisi princeps rescripto peculiari eas confirmasset; ut tunc, cum sub principibus adhuc in comitiis aut coram senatu quis arrogaretur sine jure, nec arrogatio illa valeret, si non esset confirmata à principe; ut non valeret arrogatio principali rescripto facta deficiente requisito legitimæ arrogationis, si non in literis supplicibus illud requisitum deficiens fuisset memoratum, aut rescripto principis nominatim expressum, sed ut censeretur, deficiente illa expressione rescriptum principis esse sub & obreptitie impetratum.

§. XVII.

*In specie de
requisitis in
arrogatione
impuberum.*

Non vero levi pede prætereunda sunt requisita, varia & multiplicia, in arrogatione impuberum, non solum in Pandectis diligenter annotata, sed & a Justiniano in ipsis Institutionibus repetita, a) quis enim horum requisitorum autor? Cui usui sunt primum inventa? Quem usum habuerunt tempore subsequenti?

*Recensentur
illa.*

a) §. 3. *Inst. b. t.* Primo cognoscebatur, causa arrogandi, ne forte turpis causa subesset, imprimis si fœminæ arrogarentur, *l. 17. pr. l. 20. §. 1. b. t.* Considerabantur bona arrogatoris & arrogandi, ætas arrogatoris, vita ante acta, an liberos jam haberet, & similia *d. l. 17. pr. b. t.* Cogebatur arrogator cavere, se mortuo impubere intra pubertatem bona ejus restituere velle iis, ad quos alias fuissent perventura *l. 18. 19. 20. hic.* Ipse arrogator non poterat pupillum emancipare nisi causa cognita, an dignus esset, & tunc tamen ejus bona ei reddere cogebatur, etsi hoc casu quartanæ eman-

emancipatus perderet. *l. ult. ff. si quid in fraud. patr.* Contra ipse impubes post pubertatem audiebatur, si probare posset arrogationem sibi non expedire, & tum cogebatur arrogator, ut illum emanciparet, *l. 32. 33. eod.* Quod si pater arrogans eum exheredasset, vel sine justa causa emancipasset, debebat insuper quartam parte de bonis propriis ei relinquere, *l. ult. ff. si quid in fr. patr. l. 8. §. 15. de inoff. Test. l. 1. §. 21. de collat.* Quæ an de quarta totorum bonorum, an saltem de portione legitima intelligenda sit, Doctores communiter disquirunt anxie, frustra tamen, ut puto, cum non permissum fuerit arrogare impuberem, si quis liberos haberet, aut habere posset *l. 17. §. 2. & 3. h. t.* Præterea videndum est, inquit Ulpianus, an non [duabus vocibus; non una *annon*] debeat permitti ei, qui vel unum habebit vel plures liberos adoptare alium. Ne aut illorum quos iustis nuptiis procreavit, deminuatür spes, quam unusquisque liberorum obsequio parat sibi; aut qui adoptatus fuit, minus percipiat, quam dignum erit, eum consequi. Hoc vero præsupposito, coincidebat quarta omnium bonorum & quarta legitima. Quod si maxime permissa fuisset arrogatio impuberis ei, qui iam liberos haberet, nec tamen & hoc casu quæstio illa haberet magnum usum in praxi, propter statim dicenda in paragrapho sequente & toto capitulo secundo; Ut taceam, quod & tum apud Romanos verosimiliter consilium principis prospecturum fuisset, ut hæc quæstio in ipsa arrogatione determinaretur.

§. XVIII.

Etsi vero JCI sub hoc titulo non declarent, requisita illa ab ipso Antonino fuisse addita, cum tamen alia argumenta non desint, persuasus sum, ipsum Antoninum ista requisita statim addidisse, a) ac quidem ea intentione, ut absterreret eos, qui impuberes adrogare vellent, a proposito. b) Arque adeo id non in eum finem factum, ut Imperator sibi ipsi & successoribus

E

ribus

Quarta bonorum in hac doctrina quam intelligenda, quartum parum utilis.

Autor horum requisitorum est eorum usus ac scopus.

ribus, potestatem adimeret, hæc requisita iterum abrogandi, vel rescriptis arrogationum futuris contra ea requisita quid permittendi. Nec alium usum habuit hoc caput arrogationis tempore subsequenti. c)

Probatur autem esse Antoninum Pium.

quod utique
eadem aut
sup. ant. 1. 2.
illam in
sup. ab. 1. 2.
mar. 1. 2.
etiam

a) Ulpianus *in titulo 8. fragmenti*: saltem dicit pupillos olim non potuisse arrogari, nunc autem posse ex constitutione Antonini. Unde videri poterat, ista requisita sub Imperatoribus sequentibus a JCTis demum inventa, ut abusus per illam permissionem Antonini introductus tollerent, & adeo eam permissionem per indirectum redderent inane. Neque enim videtur verosimile, Antoninum ipsum constitutione nova, & jus vetus corrigente permisisse aliquid, quod nemo uti vellet. Sed ad illud dubium facilis est responsio. Nam utraceam, Marcellum, cujus est *l. 20. b. 1.* jam sub Antonino vixisse, ut jam aliquoties fuit notatum, adeoque caput, de restituendis bonis arrogati post mortem ejus, ab ipso Antonino fuisse constitutum, sub aliis titulis, ubi de quarta bonorum relinquenda emancipato agitur, expresse mentionem faciunt JCTi constitutiones Divi Pii, quos textus jam allegavi in nota præcedente.

Probatur, Antoninum non serio permisisse adoptionem impuberum.

sed non
sup. ant. 1. 2.
illam in
sup. ab. 1. 2.
mar. 1. 2.
etiam

b) Sunt illæ conditiones in adoptione impuberum requisitæ maxime duræ intuitu arrogare volentium. Neque credo ullum hominem sub imperio Antonini, & postea usque ad tempora Justiniani tam stolidum fuisse, ut impuberem arrogaret sub istis conditionibus. Neque recorder, me unquam exemplum legisse in historiis de impubere secundum has leges arrogato. Neque solent, quantum sciam, ulli commentatorum ad institutiones, etiam illi, qui studium Antiquitatum Romanarum, cum jurisprudentia conjunxerunt, ad ullum exemplum provocare? Quid ergo dicemus? An putabimus, Antoninum Pium tam stupidum fuisse, ut non sentiret, neminem futurum, qui sub his conditionibus arrogare vellet? An putabimus, JCTos sub temporibus Antonini ita omni fana mente & prudentia legis-

latoria fuisse destitutos, ut non monerent principem suum de frustraneitate hujus constitutionibus? Quodsi vero vidit Antoninus, neminem sub his conditionibus adrogaturum esse impuberes, cur vetus jus, non nisi puberum arrogationem permittens, non intactum reliquit? cur novi quid constituisse videri voluit? Cum tamen in effectu nihil novi constitueret. An non hoc est, indecenter publice velle ludere cum prudentia legislatoria, & totum populum irridere, aut se risui totius populi exponere velle? Vides quorsum te veritas, dubia oriri maxima. Adeoque nullum remanet medium, illa dubia evadendi, quam ut dicamus, Imperatorem Antoninum a nonnullis fuisse sollicitatum, ut ipsis permitteret arrogationem impuberum, provocantibus simul adpotestatem imperatoriam emendandi mores pristinos, circa adoptiones impuberum, ob affectionem singularem, piam non solum, sed & sanctam, imo sanctissimam (*L. 17. §. 1. h. r.*) qua ducerentur. Sensit Imperator si audes subesse, atque hac parte mores pristinos corrigere noluit. Ad importunas instantias aliorum, forte amicorum Imperatoris, aut quibus ipse directo negare nollet petita; atque restantium, de sanctitate affectionis supplicantium, ac ut facilius petita pro supplicantibus impetrarent, Imperatori suppeditantium, quod posset conditiones ejusmodi addere, ut omnis fraudis praesumptio excluderetur, tandem dolo hoc bono usus, constitutionem illam de arrogatione impuberum edens, atque eam sic muniens, ut revera omnis fraudulenta arrogatio impediretur, sed tamen, ut nemo ulterius vellet, hoc modo impuberes arrogare, aut ipsum ulterius de permitienda arrogatione impuberum interpellare. At, inquis, quenam haec divinatio est, omnibus historicis coevis, omnibus Jctis de illis circumstantiis tacentibus? Sit, inquam divinatio, modo verosimilis sit, eaque tamdiu valeat, donec alata sit explicatio & resolutio dubiorum propositorum melior ac verosimilior.

Requisita hæc
arrog. impu-
berum sunt
mutationi ob-
noxia.

c] Rationes harum duarum assertionum sunt evidentes. 1] Imperatores non sibi leges ferunt in negotiis mere civilibus sed subditis. 2] Imperatores intuitu legum talium nec intentionem censentur habuisse, obligandi successores, in quos nulla potestas ipsis competit, nec si habuissent, potuissent eos obligare, ne ejusmodi leges tollerent. 3] Qui potest legem tollere, potest etiam circa leges dispensare. 4] Successores repetentes leges antecessorum, eo ipso potestatem has leges tollendi, aut circa actus in legibus comprehensos dispensandi sibi ipsis non magis censentur admisisse, quam si novas leges ipsi tulissent.

§. XIX.

An natura-
les & spurii
arrogari pos-
sunt?

Arrogabantur etiam olim filii naturales & spurii. Post legitimationem inventam hoc cessavit, & tum saltem is, qui filius natura non est, per adoptionem filius efficitur.

Legitima-
tio-
ne inventa
non amplius.

L. 6. in fine C. de natural. liber. l. 7. C. eod. Nov. 89. c. 7. & 9. Nov. 74. c. 3. Vide quæ latius de hac materia disserui. de Usu Pr. Inst. de liber. legitimat. c. 1. §. 12. In adoptione in specie sic dicta hic casus non erat dabilis, quia naturales & spurii non sunt in patris potestate, ergo consensu patris non poterat ea potestas, quam non habebat, transferri in alios.

§. XX.

An emanci-
patis?

Contra id ad Imperatorum tempora referre mallem, quod Ulpianus dicit: emancipatum filium in potestatem honestè reverti non posse, nisi adoptione, a) si modo Ulpianus intelligendus est, de arrogatione a patre iterum facta. b)

Vix in Re-
publ. libera.

a) Nam in Republica libera vix credo ejusmodi variationem & inconstantiam voluntatis paternæ, modo filium eman-

emancipantis, modo iterum populum implorantis, ut in solatium ipsi liceat filium rursus arrogere, [nam adoptio in specie sic dicta ad hunc casum non pertinet] Pontifices fuisse admitturos.

b) Ita quidem explicant Ulpianum Glossa & Felmanus. Sed tamen verba Ulpiani etiam aliter exponi possunt. Sic enim ait *l. 12. h. 1.* *Qui liberatus est patria potestate, is postea in potestate honeste reverti non potest, nisi adoptione.* Igitur potuit etiam respicere ad arrogationem extranei. Quamquam de toto negotio cum nemine litigare velim, cum credam, casum ejusmodi vix fuisse dabilem, etiam sub Imperatoribus, certe non succurrit exemplum ejusmodi adoptionis. Nec Ulpianus hoc dicit, quod talis adoptio facta fuerit, sed quod fieri possit, si ejusmodi casus occurrat.

Explicatio 1.
12. h. 1.

§. XXI.

Ratione loci id quoque sub Imperatoribus mutatum, quod olim Romæ solum fieret arrogatio, a) sub Imperatoribus vero, ubicunque Imperatores essent. b)

a) Ulpianus supra §. 2. lit. a. Quia scilicet comitia saltem Romæ habebantur.

b) Ita adoptio Aureliani a Crinito coram Valeriano Imperatore, cujus supra mentionem feci §. 12. lit. e. facta fuit, cum confedisset Valerianus in thermis apud Byzantium. Vopiscus in *Aureliano cap. 13.*

Arrogatio
sub Imperatoribus alibi
quam Romæ
facta.

Probationes.

§. XXII.

Id vero accidit soli arrogationi ex natura rei, a) ut si quis arrogaretur, qui liberos habet in potestate, etiam liberi transirent in potestatem arrogatoris. b)

a) Nam in adoptione stricte dicta casus non est dabilis, ut filius qui in aliena potestate est, suos liberos habeat in potestate. Et ita intelligendus est Tribonianus §. 11. hic. *Illud proprium est adoptionis illius, quæ per sacrum oraculum fit, quod is qui liberos &c.* Non, quasi in adoptione stricte

Liberi arrogati sunt nepotes ayo arrogatori.
Cur hoc sit proprium arrogationis?

E 3

dicta

dicta diversum quid obtineat, & liberi adoptati non transeant in adoptantis potestatem. Sic Ulpianus in *fragmento tit. 8.* *Si Paterfamilias se adrogandum dederit, liberi quoque ejus, quasi nepotes in potestate sunt adrogatoris.* Item Cajus *l. 2. §. 2. hic.* Hoc vero proprium est ejus adoptionis, quæ per principem fit. Paulo obscurius Anianus in *instit. Gaji lib. 1. tit. 8. §. 4.* *Si quis vero filios habens se dederit adoptandum, non solum ipse in patris adoptivi potestatem redigitur, sed & filii ejus, si tamen avum paternum non habuerint, in adoptivi patris transeunt potestatem, tanquam nepotes.* Patet, quod Anianus *d. l. 2. §. 2. ff. b. t.* præ oculis habuerit, sed inconvenienter locutus est. Si verba illa, *si tamen avum paternum non habuerint, omisisset, diceremus, eum voce adoptionis hic in significatû laxiori usum esse, pro arrogatione, quod & Cicero & alii faciunt, nunc vero cum illam limitationem addiderit, si avum paternum non habeant, secundum regulas bonæ interpretationis non potest aliter intelligi, quam quod putaverit, nepotum qui avum paternum habent, patrem sub avi potestate existentem posse se in adoptionem alteri dare.* Quapropter non sine causâ noravit Anianus Oiselius *ad d. tit. 8. Inst. Gaji p. 88.* Cæterum ad verba *per sacrum oraculum* bene notat Franc. Balduinus: *Simplicius & modestius dixerat Cajus, per principem. Sed nescio, quomodo ipsi principes de se loqui nesciunt, nisi gloriose suam majestatem evehant supra humanam conditionem, cum non erubescunt, sua responsa vel rescripta comparare Deorum oraculis.* Interim radix mali hic non querenda in ipsis principibus, sed in consiliariis adulatoribus. Unde optandum, ut principes quotidie legant Plutarchi tractatum, *quomodo adulator ab amico internosci debeat.*

Sacrum ora-
culum,

Exempla ejus-
modi arroga-
tionum.

b] Sic etenim, ita pergit Tribonianus *d. §. ii.* *Divus Augustus non ante Tiberium adoptavit, quam is Germanicum adoptasset, ut protinus adoptione facta inciperet Germanicus Augusti nepos esse.* Adde Sueton. *in Augusto c. 65. in Tiberio c. 15. & in Calig. c. 4.* Dionem Cassium *Lib. 55. p. m. 555.* Sic Hadria-

Hadrianus Antoninum Pium ea lege in adoptionem legit, ut sibi Marcum Pium adoptaret, ita tamen, ut & Marcus sibi Lucium Commodum adoptaret. Capitolinus in *Antonino Philosopho cap. 5.*

§. XVIII.

Illud utriusque adoptionis commune est, ut quis possit alium etiam in locum nepotis vel pronepotis adoptare & tam filium alienum in locum nepotis, quam nepotem alienum in locum filii. *a)* Respicienda enim hic magis est ætas patris adoptantis, quam patris qui in adoptionem dat. *b)*

a) §. 5. & 6. h. r.

b) Sed quaeritur, quot annis præcedere debeat avus nepotem aut pronepotem adoptatum. Si ex regula §. 4. res esset decidenda, ut nempe octodecim annis pater adoptans filium præcedere deberet, dicendum foret, duplicari aut triplicari hoc tempus deberet ita, ut avus nepotem deberet præcedere 36. annis, pronepotem annis 54. Id vero ab Imperatoribus ipsis non fuit observatum. Nam teste Capitolino, cum Hadrianus Antoninum Pium in locum filii; Marcum Antoninum Philosophum in locum nepotis mediante Antonino, & Lucium Commodum in locum pronepotis, mediante Marco adoptaret, Marcus saltem octodecim annos natus erat. Capitolinus *d. c. 5.* Et jam supra notavimus *ad §. 15.* Imperatores potuisse ejusmodi defectus etiam in adoptione stricte dicta commissos rescripto emendare.

§. XXIV.

Porro si quis alterum in locum nepotis adoptaret, non necesse erat, ut filium non haberet, sed poterat etiam adoptare tanquam ex filio vivente natum, *a)* ita tamen, ut tum filius in adoptionem consentiret, ne videlicet ipsi invito agnosceretur suus heres. *b)*

a) Pom-

Adoptiones in locum nepotis vel pronepotis.

Quot annis pater adoptans præcedere debuerit nepotem vel pronepotem.

Quod duobus modis fieri poterat.

Quatenus filii
consensus hic
necessarius.

a) Pomponius *L. 43. hic.*

b) Quod si tamen filius non consensisset, non propter
ea irrita erat adoptio, sed saltem nullum effectum habebat in-
tuitu filii, ita ut avo mortuo nepos non esset in potestate filii.
Paulus. *l. u. hic.*

§. XXV.

Effectus ado-
ptionis urri-
usque.

Effectus primarius utriusque adoptionis usque ad
tempora Justiniani erat, ut adoptans acquireret patriam
potestatem in filium adoptatum, & ut filius adoptatus
transiret in alienam familiam, & jura filiorum fami-
lias acciperet.

Probationes.

Prius probatur ex *pr. §. 2. & 8. h. t.* in tantum, ut etiam
filium adoptatum posses iterum alii in adoptionem dare, *d. §.*
8. Quod posterius attinet, docebunt loca Ciceronis *supra*
§. 4. lit. b. c. item §. 7. lit. b. & Vopisci §. 12. lit. e. descripta, con-
secutos esse filios adoptatos hereditates nominis, pecunie,
(seu bonorum,) & sacrorum, id est, ut nomen patris adoptan-
tis assumerent, ei in bonis succederent, & de juribus sacro-
rum participarent. Habebant enim Romani cives privata
etiam sacra singulis familiis vel gentibus propria. Hæc au-
tem sacra patres familias pro arbitratu suo privata religione
sibi constituiebant, quare, ut, qui emancipabantur, a patre, i-
dem a sacris etiam paternis dimittebantur, ita, qui adoptaban-
tur, sacris iis, quæ pater adoptivus colebat, obstringebantur.
Dicitur autem *hereditas sacrorum*, quia sacra grave heredita-
tis onus erant, obligabantur enim sacris heredes, & qui tan-
tundem cepissent, atque heres aut qui usu plurimum cepis-
sent de bonis ejus, qui esset mortuus. Cicero *Lib. II. de Legib.*
Vide pluribus Carol. Sigonius *de antiquo jure civ. Rom.*
lib. 1. cap. 8.

Hereditas sa-
crorum.

§. XXVI.

Justinianus
tolit adopti-
onem extra-
nearum sine

Justinianus uti pronus fuit ad corrigenda jura
vetera, sæpe etiam sine justa causa, a) ita & in doctri-
na de adoptione jussit, ut adoptatus ab extraneo non
tran-

transferet in alienam familiam, sed nihil nisi jus succedendi ab intestato consequeretur *b)* motus ratione parum sufficiente, *c)* aut quæ convenientiore modo tolli potuisset, nec sentiens, hoc pacto totam speciem adoptionis extraneorum tolli. *d)* Neque enim *e)* persuadent rationes eorum, qui putant hanc fuisse mentem Justiniani ut, filio ab extraneo adoptato jura successionis intuitu patris naturalis saltem manerent integra. *f)*

causa sufficiente.

a) Uti pene totæ Institutiones & leges quæ ab ipso Justiniano conditæ sunt, id sufficienter docent, ita jam ejus rei specimina dedi in *Dissert. de Us. Pr. dist. Homin. in ingen. & libert. c. 1. §. 31. 32.* de sublata a Justiniano differentia inter libertorum varia genera, item inter ingenuos & libertinos, in *Dissert. de U. P. doct. de impedimentis manumiss. cap. 1. §. 30. seq.* de infelicitate emendata Lege Ælia Sentia, minoribus manumissionem servorum non sine certis conditionibus concedente & *cap. 3. §. 14.* de parum prudenti abrogatione Legis Fustæ Caninæ, denique in *Dissert. de Usu Practico Doctrinæ Instit. de Legit. liber. c. 1. §. 9. & 11.* de variis Justiniani Constitutionibus circa legitimationem per subsequens matrimonium.

Justiniani inclinatione vetera jura sine justa causa corrigendi.

b) Probatur hoc ex *l. 10. C. h. t. in princ. verbis: Omnia igitur maneat integra jura, sive ad inofficiosi querelam, sive ad alias omnes successiones, sive ab intestato, sive ex testamento, quæ liberis deferuntur, ut ipse possit & prodesse patri naturali, & ab eo naturalia debita percipere.* Item ex verbis statim sequentibus: *Maneat stabile jus patris adoptivi.* Item ex verbis *§. 1. Permaneat in sacris patris naturalis, quasi imaginaria quadam & nova affectione ei acquisita, non pristinae cognationis diminutione introducta.* Et in fine *§. 1. quasi extraneus ad illam familiam inveniatur.* Adde *§. 2. Inst. hic in verbis: Nec quicquam ad patrem adoptivum transit, nec in potestate ejus est.*

Probatio, adoptatum ab extraneo non transiisse in familiam adoptantis.

F

c) Au-

Rationes, quae
Justinianum
ad tollendam
adoptionem
antiquam ex-
traneorum
moverunt.

c) Audiamus ipsum Justinianum d. l. 10. pr. *Cum in adoptivis filiis, qui filii familias constituti a patribus naturalibus, aliis in adoptionem dantur, antiquae sapientiae incidit quaedam dubitatio si oporteret talem filium, qui praeteritus a naturali patre fuerat, habere contra ejus testamentum de inofficioso actionem (quam Papinianus quidem negat, Paulus autem sine effectu derelinquit, Marcianus vero distinguit, ne ex hac causa utriusque patris perderet successionem naturalis quidem, voluntate ejus circumventus, adoptivi, propter egestatem quam forte habebat) & iterum aliud vitium erat exoritur. Si enim post patris naturalis obitum, pater adoptivus per emancipationis modum, jus adoptionis dissolvisset, nulla spes ei remanebat. Neque enim contra patris naturalis voluntatem, quia mortis ejus tempore in aliena fuerit familia constitutus; neque contra adoptivum patrem, quia per emancipationem ejus familia exemptus est. Ideo talem dubitationem rescantes, & tale vitium corrigentes sancimus, per adoptionem quidem jura patris naturalis minime dissolvi, sed ita eum permanere, quasi non fuisset in alienam familiam translatus. Cum enim tanta fragilitas est adoptionis, ut possit in ipso die & filius fieri & extraneus per emancipationem inveniri; quis patiatur jura patris naturalis nexu divino copulata ludibrio defraudari? cum in hoc casu & contradicendi filio ex jure veteri detur licentia & invito ad aliam non cogitur transire familiam. Hic primo dubium est quid occasionem dederit Justiniano ad hanc juris emendationem. Nam in quo dissenferint Papinianus, Paulus, Marcianus summam quidem explicat Justinianus, sed non distincte proponit. Doctissimus Jctus Fr. Balduinus Justiniani lib. 2. p. 147. hunc putat subintelligi casum. Olim Praetor filium, qui adoptione transierat, in alterius familiam & potestatem, si de prioris patris naturalis successione quaereretur, non admittebat ad bonorum possessionem unde liberi, sed ei bene dabat; unde cognati L. 1. §. 2. Unde cogn. & §. admonendi Inst. de hered. quae ab liberis. Non enim inter ejus liberos amplius numerabatur, qui alium jam patrem habebat, sed naturalis*

(f) Partum
obscuritas.

Explicatio
Francisci Bal-
duini.

turalis tamen cognationis reliquias ut Justinianus hic vocat, retinebat. Si autem non habebat, ut non habebat, bonorum possessionem unde liberi, recte dixisse videtur Papinianus, non habuisse bonorum possessionem contra tabulas. Quinimo, cum pater filium emancipasset, & se alicui dedisset in adoptionem, Justinianus scripsit, filio non dari hanc bonorum possessionem, quia in alia familia esset pater, in alia filius. Marcellus tamen contra scripsit: nempe iniquum hoc esse, cum filius non datur in adoptionem, sed pater se dat, neque ullum alium patrem filio assignat & hanc Marcelli sententiam non esse sine ratione ait Ulpianus l. 17. de bon. pos. contr. tab. & alibi simpliciter eam sequi videtur l. 3. §. si pater, de bon. poss. contr. tab. Quid ergo si hic filius datus esset in adoptionem? Certe & Marcellus cum Papiniano sentire eam bonorum possessionem tunc non dari, & Ulpiano suffragari videtur. Sed alios JCtos reclamasse Justinianus significat, cum prospiceret periculum, quod antea dixi. Quid nosser Justinianus? &c. Verum si dicendum quod res est, Baldinus fere obscurior est ipso Justiniano. Id certe constat, ex Justiniano, eum id voluisse: Dissensisse olim JCtos circa questionem: An filius ab extraneo adoptatus, & a patre naturali exheredatus habeat querelam inofficiosi? sed quibus ex causis JCti hic dissenserint, & quantum eorum sententia hic fuerit, id obscurum. Neque enim dicitur, cur Papinianus questionem negaverit; neque clarum est, quid velit, dum ait, Paulum sine effectu questionem reliquisse; neque distinctio Marciani est explicata, nisi quod verba sequentia conjecturam faciant, Marcianum distinxisse, utrum damnum sentiret ex patris naturalis exheredatione aut præteritione, filius in adoptionem datus, v. g. si pater adoptans non haberet bona quæ adoptato relinqueret; utrum non sentiret, sed a patre adoptante magnam bonorum copiam ab intestato vel ex testamento relictam jam acceperit, ita ut priore casu filio adoptato querelam inofficiosi concederet, posteriore negaret. At Baldinus a bonorum possessione unde liberi, ad bonorum possessionem contra tabulas,

æque obscura,
Expl. catio

Et dubii Ju-
ris.

Sententia
quarta Jcto-
rum de præ-
teritione li-
berorum in
adoptionem
datorum.

(*) Inuffici-
entia.

las, & ab hac ad querelam inofficiosi in casu affini quidem sed tamen diverso a nostro argumento, dissensum illorum Jctorum exponere satagit. Sed an acu rem tetigerit subsisto. Equidem quod dicit Balduinus, eum, cui Prætor non dederit bonorum possessionem unde liberi, ei etiam datam non fuisse bonorum possessionem contra tabulas, & per consequens neque querelam inofficiosi, id qua ratione a clarissimo Jcto fuerit assertum non video. Scilicet suo loco, quando de bonorum possessionibus & querela inofficiosi erit agendum, dispiciemus, utrum universaliter a denegata vel cessante bonorum possessione unde liberi, ad cessationem bonorum possessionis contra tabulas, & a non competente bonorum possessione contra tabulas ad cessationem querele inofficiosi testamenti argumentari liceat. Id saltem hic observemus. Quæcunque etiam in illis quaestionibus Papiniani, Pauli & Marcelli sententia fuerit, omisit Justinianus sententiam quartam eorum Jctorum, qui in eo casu, ubi pater naturalis filium extraneo in adoptionem datum, in testamento præterierat, filio præterito querelam inofficiosi concesserunt, salvo in reliquis Jure adoptionis. Pertinet huc illustre exemplum ex Valerio Maximo jam supra adductum, §. 9. *lib. 6.* & latius eam doctrinam deduxit Petrus Herodius *rer. jud. lib. 3. tit. 14. c. 1.* Quare non opus habuit Justinianus, ut etiam si aliqua iniquitas sub sententiis Papiniani, Pauli & Marcelli latuisset, propterea effectum reliquam adoptionis ab extraneo factæ sustulisset, sed poterat forte magis prudenter, judicium illud centumvirale secutus, statuere, ut parentes tenerentur liberos etiam in adoptionem datos, instituire heredes, aut non nisi ex justa causa exheredare, salva de cætero adoptione extraneorum quoad reliquos effectus. Neque rationes Justiniani hanc ejus dispositionem suadebant. Quod enim initio memorat, filium a patre in adoptionem datum homini egeno & a patre præteritum fuisse a patre circumventum & cum recta ratione non ubique convenit, cum & pater egenus sapius plus posset prodesse liberis bona

bona educatione, quam dives prudentia educandi destitutus, & cum principio juris Romani pugnat, secundum quod vel ideo in adoptione strictè dicta non requirebatur causæ cognitio, quod pater præsumeretur filio in adoptionem dato optime prospicere voluisse, per ea quæ jam supra §. 10. *in c.* adducta sunt. Et ipse Justinianus *d. l. 10. C. b. r. pr.* in verbis subsequentiibus fateatur, in adoptione ab aliquo ascendentium facta nullius circumventionis suspicionem adesse: Cur non etiam in adoptione extranei id procederet. Aut si hic suspicax fuisset Justinianus, cur non jussit debere hic adoptionem non aliter fieri, quam cum causæ cognitione? Porro, quæ immiscet Justinianus hic de filio ab extraneo adoptato & altero die emancipato, & hoc modo ludibrio exposito jure filii adoptati aut patris naturalis, videntur quidem petita esse ex fraudulenta adoptione Clodii de qua supra §. 7. *lit. b.* actum. Sed non sensit, istud ludibrium in hac emancipatione Clodii factum a Cicerone non ideo notari, quod per talem emancipationem damnum aliquod allatum fuerit Clodio, sed potius, quod ludibrio habiti fuerint Pontifices maximi, & totus populus, per fictionem ac si Fontejus in solatium orbitatis Clodium arrogaret, quem tamen altero die volentem rursus emanciparet. Imo illa ipsa observatio, quam statim hic immiscet ipse Justinianus, quod filius adoptatus emancipationi ejusmodi subitanæ potuerit contradicere, nec cogere in ipsam adoptionem extranei consentire, potius ipsi Justiniano repugnat, quam ut ejus intentioni proficit. Sed hæc, has rationes omnes hæctenus rejectas optime se habere, sufficere illa possent ad sententiam Papiniani, Pauli & Marcelli rejiciendam, & ad amplectendam sententiam centumviralem modo memoratam; nulla vero necessitas adigebat Justinianum, ut propterea effectus omnes hæctenus ultimos hujus adoptionis tolleret. Ut illud taceam: Casus illos, de quibus litigabant Jcti, de damno filio per adoptionem extranei & præteritionem patris naturalis dato, fuisse rariores, & vix semel aut bis contigisse, de quibus alias

F ;

leges

leges fieri non solent, sed adoptiones filiorum alienorum cum effectu consueto erant facis frequentes: Iniquitas raro accidens poterit quidem exceptioni a regula locum dare, sed ut propterea tota regula tollatur, id cum regulis prudentia parum convenit.

Justinianum
ita præter in-
tentionem
sustulisse ad-
optionem ex-
traneorum,

d) Verum est, & tota *lex 10.* docet, Justinianum nequaquam intendisse, ut tolleret adoptionem extraneorum, sed sustulit saltem effectus, relicto illo unico, ut filius ejusmodi adoptatus posset patri adoptanti ab intestato succedere. Sed hic maxime agnoscere licet, quod ministri Justiniani prudentia legislatoria caruerint, quod hoc modo præter intentionem sustulerint ipsam adoptionem. Omnes hominum actiones fiunt propter certos fines. Finis adoptionis omnis intuitu patrum adoptantium erat acquisitio patriæ potestatis. An ergo ignorabant ministri Justiniani, cessante fine cessare actionem? Quis enim post hanc Justiniani constitutionem tam stolidus fuisset, aut, (ne feminas adoptantes nobis objicias) tam femineus, ut adoptionem ad acquirendam patriam potestatem inventam, frustra adhiberet. Næc est, quod nobis objicias constitutionem Antonini Pii de arrogatione impuberum. Nam ad hanc objectionem jam respondimus supra §. 18. *lit. b.*

Similis obscu-
ritas circa §.
3. l. ult. C.
h. t.

e) Est & alius nodus in ejusd. *l. 10. C. h. t. §. 3.* *Que autem de aliis adoptivis diximus*, inquit Justinianus, *hec sancimus etiam de his, qui ex Sabiniano Scto ex tribus manibus fuerunt ab extraneo adoptati.* Quid hic est *Senatus Consultum Sabinianum*? quid est adoptio *ex tribus manibus*? Meminit utriusque §. 14. *Inst. de hered. que ab intestato.* Sed & ibi res æque obscura. Unde & Theophilus *ad d. §. 14.* verba illa *ex tribus manibus*, non intelligens, græcis literis eadem repetiit sine sensu, Alciatus *lib. 4. parerg. c. 3.* legit, *tribus manibus*, quod ex patris naturalis manu in fiduciariam manum tradetur filius, qui deinde in manum patris adoptivi & potestatem daretur. Ravardus *cap. 6. de autor. prud. in fine* vult, legendum esse *ex tribus mancipationibus*, & putat vulgatam lectionem

nem ortam esse, quod per notas scriptum fuerit TRIB. MA. Accursius *ad d. l. 8. C. 3.* putavit, tres parentes inter se certasse de filio in adoptionem dando, vel de aliquo adoptando. Rejctis his tribus explicationibus Dionysius Gothofredus *ad d. §. 3. l. 8.* arbitratur, hic agi de ejus privilegio qui tres mares filios suscepit *l. 122. C. Theod. de decur.* ut uno eorum senatui dato curia liberaretur, vel, ut uni in adoptionem dato quarta omnium bonorum adoptatoris ex Sc to Sabiniano deferretur, sicuti impuberi arrogato ex Constitutione Antonini. Vide etiam Cujacium *ad d. l. ult. C. h. t.* & Vinnium *ad d. §. 14. Inst. de hered. qua ab intest.* Sed hanc quidem litteram non facio meam. Elige ex his sententiis, cui dicas: tu mihi sola places.

f) Senferunt Antonius Matthai in not. *ad §. 2. hic* & Wissenbachius *disp. 4. ad Pandect. §. 31.* pondera rationum hæctenus allatarum *lit. c.* contra decisionem Justiniani, atque adeo, ut ministros Justiniani ab imprudentia liberarent, iis que succurrerent, dixerunt, reliqua potestatis jura patri extraneo fuisse ab Imperatore relicta, & saltem intuitu patris naturalis salva esse voluisse Justinianum filio adoptato jura successione. Quem in finem provocarunt ad verba *d. l. 10. C. in princ. adoptatum ab extraneo ita permanere, quasi non fuisset in alienam familiam translatus.* Pingitur ergo, inquit, non transiisse, revera transiit. Sed quemadmodum hanc sententiam prolixè refutarunt Huberus in *Disputat. fundam. Disp. 25. S. 7. 8. 9.* Et Feltmannus *ad l. 2. pr. ff. h. t. num. 5.* ita non opus est ut verbum addamus, post probationes supra *lit. b.* exhibitas.

§. XXVII.

Sustulit etiam Justinianus solennitates emancipationum in adoptionibus, a) Cui usui? Annon enim jam antea erant sublata? b) An ut adoptiones extraneorum inviridi retineret observantia? Ne hoc verosimile. c)

a) *l. ult.*

Tollit etiam solennitates, emancipationum in adoptionibus.

Quæ tamen
jam ante ce-
rant sublata.

a) *l. ult. C. de adoptione.*

b) Probavimus supra §. 13. *lit. b.* formulas omnes a Theodosio juniore jam fuisse sublatas. Et de formulis Arrogationum nullum est dubium. Vide Fr. Balduinum *lib. 3. Justiniani p. 270.* qui tamen putat, adoptionis antiquæ solennia diutius durasse. Quod hæcenus admitti potest, quod diutius duraverint quam solennes formulæ arrogationum, sed quod ad tempora Justiniani usque duraverint nec ipse Balduinus credidit, qui *d. l. p. 271.* recte notat, Tribonianum, quod cum hæc fabula ejus tempore agi desisset, non debuisse Pandectis adscribere multa, quæ ex ea descendunt, qua de re suo loco, de usu tituli Institutionum quibus modus jus patriæ potestatis solvitur, plura dicendi se occasio offeret. Quemadmodum autem recte concludit ibidem Balduinus *p. 272.* quod multis sentibus & spinis liberata fuerit Juris prudentia, nisi earum tribulos & aculeos Tribonianus Pandectis aspersisset; ita hæc imprudentia posset afferri, pro vera causa *hujus l. ult.* nisi constaret, Pandectas post eam fuisse recognitas & editas. Vide eund. Balduinum *lib. 4. ab initio p. 331.*

Alia excusatio Imperatoris rejecta.

c) Quodsi enim supponamus, nondum sublata fuisse veteris adoptionis ceremoniam, eo tempore, cum ederetur constitutio Justiniani, de qua §. *præced.* egimus, (quod idem Balduinus asserit *d. lib. 2. p. 147.* & inde repetitum fuit *in notis ad Instit. b. 1. p. 50.* jam vero correctum in nota præcedente) dici forte posset, hanc ceremoniam ternæ manumissionis in adoptione etiam extraneorum, significasse, adoptionem non fieri sine capitis diminutione & in alienam familiam transitione quadam, atque adeo post illam de adoptione extraneorum latam a Justiniano Constitutionem Imperatorem facile prævidisse, neminem futurum, qui uti vellet ceremonia id significante, quod tamen ex Constitutione Justiniani amplius significare non poterat; adeoque postea constitutione hac *Legis ult.* omnes adoptionis ceremonias sustulisse. Sed tamen nec hæc excusatio multum adjuvare

adjuvare posset Imperatorem, cum ista abrogatio ceremoniarum vix eum effectum habere potuisset, ut adoptio extraneorum iterum in usum veniret, per rationes §. *preced. lit. d.* expositas.

§. XXIX.

Addunt alii tertium modum adoptandi Romanis usitatum, scilicet per testamentum, ^{a)} sed hæc adoptio non nisi improprie dicta est, ad nos non pertinens, ut qui agimus de adoptione quatenus est modus constituendæ patriæ potestatis. ^{b)}

a) Giphanius in *Comment. ad pr. Inst. h. t.* Ita Augustus Liviam adoptavit *Tac. Lib. 5. ann. in pr. & Lib. 1. Cap. 8.* Ita Galba adoptatus a noverca sua Livii nomen & Ocellæ cognomen assumpsit. Suetonius in *Galbac. 4.* Ita alii plures fecerunt quorum exempla vide collecta a Brissonio *Antiq. Rom. lib. 7. p. 501. seq.* Adde Cujacium *Lib. 7. Observ. 7.* & Huberum, *Dissert. Fundam. 15. §. 3. & part. 1. Digress. lib. 2. cap. 23. §. 2.* Intentio testatorum erat, ut adoptati hoc modo nomen testatoris assumerent, quanquam hæc intentio eorum sæpe effectu destitueretur, cum non cogereetur ille, cui sub conditione nominis assumendi aliquid in testamento relictum esset, ut hanc conditionem adimpleret *L. 63. §. 10. ad. SC. Trebell.* Sic Tiberius a Gallio Senatore testamento adoptatus hereditate adita mox nomine abstinuit Sueton. in *Tiber. cap. 6.*

b) At vero adoptio per testamentum effectum patriæ potestatis tribuere non potuit, cum testamentum non nisi post mortem testatoris valeat. Ridiculum autem foret, filium in potestate habiturum eo tempore hominem, quo non sit amplius exiturus. Imo, quis non absurdum fatebitur, maritum uxori patrem fieri. At Augustus Liviam conjugem testamento adoptavit, ut modo diximus. Huberus *d. §. 2.* Cujacius *d. l.* sed adde tamen quoad exemplum Livie Lipsium in *notis ad Taciti loca modo citata.*

G

§. XXIX.

§. XXIX.

*Item per
baptismum.*

Quin & quartus modus adoptandi apud Romanos recensetur, per baptismum. *a)* Sed præterquam, quod hic modus adoptionis nomine non veniret, nisi in seculis infimæ latinitatis, *b)* nihil præterea juris tribuebat, neque adoptanti neque adopto, sed saltem erat impedimento nuptiis. *c)*

*Probationes.**a)* Giphanius *d. l.*

b) Provocat equidem Giphanius ad *l. 26. C. de nupt.* Sed ibi quidem adoptionis vocabulum non adhibetur. Meminit ejus Dufresnius in Glossario voce *adoptio*, & Monachos qui hunc loquendi modum introduxerunt citat. Post quæ tempora Patrinus seu susceptor patris spiritualis seu adoptivi, baptizatus filii adoptivi nomine appellabatur.

c) *d. l. 26. C.*

CAP. II.

Ufus Practicus, Juris Romani in
foris Germaniæ.

§. I.

*Varia opini-
ones de usu
adoptionum
in Germa-
niæ.*

Mire in quæstione de usu adoptionum in foris Germanorum inter se dissentiunt Dd. *a)* Aliis de consuetudine abrogatam adoptionem asserentibus, *b)* aliis inter arrogationem & adoptionem distinguentibus, *c)* aliis aliquem sed raram & non magnum usum adoptionum concedentibus, *d)* aliis denique adoptionum perpetuum usum apud Germanos & viridem per omnia secula observantiam adstruentibus. *e)*

d) Dill-

a) Diligentia Kulpisii hic multum debemus, qui in dissertatione de adoptionibus & emancipationibus principum Anno 1686. Argentorati habita plurima ad hoc caput facientia collegit, quamvis a nobis dissentiat.

Comment.
differentiatio
Kulpisii.

b) In tantum, referente Kulpisio §. 1. 2. p. 2. ut, etiam si velimus, non tamen uti iisdem amplius possimus propter generalem abrogationem; quam sententiam tribuit Gude-
lino de I. Noviss. lib. 1. c. 13. Vinnio ad pr. instit. de adopt. Petro Greg. Tholosano Syntagm. lib. 1. c. 6. Granewegenio de LL. abrog. ad pr. Inst. & tit. C. de adopt. qui insuper Grotium, Christinazum, Imbertum, Autumnum aliosque testes pro se excitet.

Autores usum
omnem ne-
gant.

c) Ita scilicet, ut dicant, arrogationem plane desisse, adoptionem vero quadantenus in usu esse, quam sententiam tribuit Reinhardo diff. jur. civ. & Saxon. part. 1. diff. 51. Rationem assertionis suae Reinhardus in eo posuit, quod arrogatio ex Principis auctoritate hodie ab aula recesserit, & sic non observetur, adoptio vero coram Magistratu fundetur in jure Saxonico Land. R. lib. 2. art. 30. Wer jemand erbe zusagt, nicht soll man haben vor Unrecht, und nicht glauben, man mag dann bezeugen, daß das Gelübde vor Gerichte bestätigt sey.

Distinguentes
inter adoptio-
nem & arro-
gationem.

d) In horum Classem refert Kulpisius d. l. Giphanium ad l. 2. C. de adopt. Hahnium ad Wesenbec. h. t. num. 6. Besoldum Thef. Pract. voce Einkindschaft, Eckoltum ad Pand. de adopt. §. 10. qui simul asserant, in locum adoptionis moribus nostris unionem prolium introductam, illique similem esse. Contra alii usum unionis prolium in praxi aequae rarum esse dicunt, quam ipsius adoptionis ut B. Stryckius usu Moderno ad h. t. §. 9.

Exiguam &
rarum usum
concedentes.

e) Quae est sententia ipsius Kulpisii d. §. 1. 3. & 7. Fundamenta ejus sunt in d. §. 3. Jus omne legitime constitutum in dubio praesumi usu esse receptum, donec probetur contrarium, & haec tenus in foris Germaniae eum qui jure Justiniano nitatur, intentionem haec tenus fundatam habere. Neque

Viridem ob-
servantiam
allegantes.

52 DE USU PRACTICO TITULI INSTITUT.

que jura semel recepta solo non usu, sed usu contrario abrogari, atque adeo toties jure adoptionum uti posse Germaniae cives, quandocumque & quoties ipsis placuerit. Addit in §. 7. in causis adoptionum apud collectores rerum judicatarum, Decisionum, Consiliorum, Responsorum, infinita adoptionum occurrere praesudicia & exempla, quem in finem & alios auctores, ibidem adducit. Ubi saltem illud obiter noto, Kulpium illam sententiam §. 3. quod Jus Justinianum praesumatur in Germania esse receptum; & quod is, qui id alleget, hactenus habeat fundatam intentionem; postea ipsum agnovisse esse falsissimum, eamque solide refutasse in Dissertatione epistolica nuper cum scholis edita & notis ad Institutiones & Pandectas praemissa. Quae vero immiscuit, quod cives Germani toties, quoties velint, possent uti adoptionibus, non probant observantiam, sed observabilitatem.

§. II.

Antequam meam dicam sententiam ante omnia distinguendum est inter adoptionem propriam & impropriam. a) Porro in usu esse etiam dupliciter dicitur, ita ut vel denoter frequentem & viridem observantiam, vel observabilitatem saltem & rariorem usum. b)

a) Adoptionem propriam voco, quae est modus constituendae patriae potestatis, & quidem Romana, ut de qua proprie hic est sermo. Impropriam, quae vel, denotat assumptionem cujusvis hominis, cujuscumque finis gratia, ut si quis assumatur, vel adoptetur in heredem, vel denotat assumptionem alterius in locum filii, quicumque demum & hujus adoptionis finis sit, sive ut adoptatus simul sit in potestate adoptantis, quatenus est juris gentium, sive ut ei succedat in bonis, sive ut ejus nomen assumat, sive ut adoptanti alimentum praestet.

b) Sol.

Monita ad
sententiam
Kulpium.

Distinctio
varia signi-
ficationis in
voce adoptio-
nis est in
phrasibus, in
usu esse.

Adoptio pro-
pria vel im-
propria. Illa
hujus loci.

b) Solliciti sumus potissimum de viridi observantia. Observabilitas autem observantiam non magis probat, ac potentia actum. Interim, quod observabilitatem attinet, ea est vel dubia vel certa. Illa, de qua disputatur, an ex rationibus iustis possit in actum deduci in foris Germania, imprimis ubi conceditur, quod hactenus negotium illud, de quo agitur non fuerit in usu in foris Germania. Certa est, quæ quidem in usu est, sed ita tamen, ut rariora ejus prostant exempla. Quod verb potissimum solliciti sumus de viridi observantia, eam rationem damus. Quemadmodum de iis quæ semel aut bis fiunt, non solent fieri leges; ita & de iis quæ semel aut bis fiunt in Seculo, non adeo sollicitus est ingenius Doctor, dum juventutem in fundamentis juris instruit. Discenda enim sunt imprimis, quæ sunt quotidiani usus. Quamvis non sint plane negligenda adultis, quæ sunt rarioris usus.

Distinctio observantia & observabilitatis. Illa huc pertinet.

§. III.

His præmissis assero, adoptionem proprie dictam nullius esse usus in foris Germania, & ne quidem observabilem, quia Germania ignorat patriam potestatem Romanam.

Adoptio proprie dicta nullius usus.

Totum negotium, ut vides, situm est, in quaestione præjudiciali, an patria potestas juris Romani sit apud Germanos recepta. Quodsi enim non est recepta, haud dubie in potestate privatorum non est, ut eam per adoptiones suas introducant, id est, ut singulorum adoptiones producant effectus, a moribus Germania alienos. Conf. B. Strykium in usu moderno ad h. t. §. 15. At vero notum mihi est, plurimos, si non omnes, a me dissentire, & patriæ potestatis Romanæ usum in Germania magno conatu asserere. Sed his & eorum rationibus jam abunde satisfactum est in Dissert. de Usu Pract. Tit. Inst. de par. potest. Cap. 2. §. 15. seq. Unde rem actam non agam. Hoc autem præsupposito in genere noto, sententiam Kulpisii nobis non obstare, cum is non loquatur de adoptione

Probatio.

Kulpisius loquitur de impropria.

ne proprie dicta sed saltem improprie dictam in mente habuit, ut patet ex §. 10. Ubi adoptionem definit cum Theophilo, quod sit actus legitimus, naturam imitans, ad eorum, qui liberos non habent, solatium inventus. Deceptus haud dubie in eo, quod Theophilus in ea Definitione, non faciat mentionem patriæ potestatis, quam tamen cum Imperatore in *pr. h. r.* in antecedentibus præsupposuerat. Unde etiam definitionem Theophili emendavi in *c. 1. §. 1.* Pertinet huc locus *P. Arodii rer. Judic. lib. 2. tit. 6. c. 1. in fin. Adoptionibus non utimur in Gallia, quia ibi non est patria potestas.*

§. IV.

Vnde exclud.
adopt. per
testam. &
baptisum.
Exempla adoptionis per testamentum.

Explicatur locus Casparis Lerchii.

Unde non solliciti sumus de usu adoptionis per testamentum *a)* & per baptismum *b)* apud Germanos, quia sunt adoptiones improprie. *c)*

a) Cujus illustre exemplum ex consiliis Marpurgenfibus *Vol. 1. Conf. 20.* adducit Kulpifius §. 16. ubi iussit testator, ut adoptatus, & ejus heredes post ejus mortem nomen & insignia usurparent, & in hunc finem declaravit, quod cum hoc ipso loco filii naturalis adoptare voluerit. Huc etiam refero locum Casparis Lerchii *de ord. equestri part. 1. n. 12.* ab eodem Kulpifio §. 6. adductum. Daß der Reichs freye Adel zu Erhaltung Ritterlichen Geschlechtes, Nahmen, Schild, Helm, Haab und Guts, das Mittel der Adoption sehr in Gebrauch gehabt, indem viel tapffere Rittersmann, wenn sie ihres Geblüts, Schilds, Helms und Nahmens Absterben und Untergang gesehen haben, ihre nächste Freunde oder dero Kinder zu rechten Erben angenommen, daß wenn sie schon ihres Nahmens und Geschlechtes nicht gewesen, jedoch ihren Nahmen (wenn sie verstorben) mit Schild und Helm tragen, auf und annehmen mögen und müssen, darum auch ihnen die erworbene und ererbte Güter angewiesen worden. Recte etiam notat Kulpifius §. 16. ut effectus gaudeat hac adoptio, opus esse confirmatione Principis vel Casaris. Ratio petenda ex dictis in capite præcedenti §. 28. *lit. a.*

b) De

b) De adoptione per baptismum exempla plura adducit Kulpifius §. 17. & tacite concedit, eam adoptionem a Cujacio non sine ratione fictam & imaginariam vocatam esse, neque eam in ecclesiis nostris attendi.

c) Vide quæ supra notavimus d. c. 1. §. 28. lit. b.

§. V.

Ex eadem ratione a) huc non spectat adoptio per arma, b) & per capillum vel per comam. c)

d) Nam ipse Kulpifius in fine §. 20. faterur, ejusmodi adoptiones esse fictas & simulatas. Adde quod illæ adoptiones inter Reges & Principes saltem fuerint in usu, & adeo magis pertineant ad jus publicum quam privatum. Et si illud sufficeret ad usum adoptionis demonstrandum, si quis alterum filii loco haberet ac eo nomine appellaret, dicendum foret, adoptionem etiam per pocula & educationem alumni (arg. l. 26. C. de nupt. in verb. filie loco & ibi Wissenb.) constitui, quod tamen Octus dicere erubesceret.

b) Refert ejus exemplum ex Cassiod. lib. 4. variarum c. 2. ubi Theodoricus Rex Gothorum missis ad Regem Herulorum equis, ensibus, clypeis & reliquis instrumentis bellicis eum in filium adoptavit. Similem in modum Justinianus Athalaricum adoptavit, referente eodem Cassiodoro lib. 8. c. 1.

c) Sic Carolus Magnus Pipinum, suum filium ad Luitprandum misit, ut ejus juxta morem capillum susciperet, qui ejus casariam incidens ei pater effectus est, multisque cum ditatum regis muneribus genitori remisit, referente Paulo Warrenfrido de gestis Longob. lib. 6. c. 53. vid. Kulpif. §. 19. & Giphanium ad pr. Inst. h. t.

§. VI.

Adoptio vero per matrimonium a) vel est ipsa unio prolium, b) vel aliquid ei affine, c) & adeo inventum Germanorum, non usus juris Romani; d)

si mo.

Exempla adoptionis per baptismum.

Item per arma & capillum.

Probatio.

Exempla adoptionis per arma.

Item per capillum.

Porro adoptio per matrimonium.

fi modo non plane sit ens cerebrinum, e) minimum non est in viridi observantia, f)

Cujus autor
Giphanius.

a) Primus qui adoptionis per matrimonium meminit, quod sciam, est Giphanius in Comment. ad pr. Inst. h. r. Alter inquit adoptionis modus per matrimonium, hodie nostris moribus est usitatus, quo liberi dicuntur dari in Morganaticam sive Morgengabam. Nam sepe fit, ut instrumento nuptiali pactum inseratur, quo liberi, antea suscepti ex altero duntaxat communes fiant, & velut adoptentur. Nihil amplius de hac adoptione in specie Giphanius. Imo & Kulpisius; postquam verba Giphanii descripsisset §. 19. ne verbum quidem addidit.

Est ipsa unio
prolium.

b) Si videlicet istud duntaxat in loco Giphanii referatur, ad verbum communes. Nam in unione prolium non agitur de patria potestate acquirenda, sed duntaxat de communione ratione successionis. Est tamen valde inconsiderata denominatio, quod unionem hanc Giphanius appellaverit adoptionem per matrimonium, cum tamen ipse fateatur, hoc, quicquid etiam est, adoptionis non tam venire ex matrimonio quam ex pacto, quandoque matrimonio adjecto.

Vel aliquid
ei affine.

c) Si nimirum in verbis Giphanii istud duntaxat referas ad verba praecedentia suscepti ex altero, ut sensus sit, adjici quandoque matrimonio ejusmodi pactum, ut non ab utraque parte liberi mutuo admittantur ad successionem, sed v. g. sponsus admittat saltem liberos sponsae viduae ex prioris matrimonio ad suam successionem, aut sponsa liberos sponsi ex prioris matrimonio pro liberis suis agnoscat intuitu successionis. Hic enim non proprie quidem adest unio prolium, ut quae mutuam praesupponit liberorum communicationem ad succedendum; est tamen aliquid affine, & ex moribus, ubi unio prolium recepta est, ortum.

d) Esse

d) Esse hoc inventum Germanorum fatetur ipse Giphanius in loco *lit. a. descripto*. Non esse adoptionem Romanam exinde constat, quod communiter Dd. asserant, in Germania unionem prolium loco adoptionis obtinere. B. Stryk. *Us. Mod. ad Pand. h. t. §. 9.* Conf. supra §. 1. *lit. d.* Loquatur pro nobis ipse Kulpifius §. 2. p. 4. *Ceterum an in accuratioris locutionis examine sustineri possit, unionem prolium, quae moribus utique nostris extra dubium suam debet originem, in locum adoptionis apud Romanos usitate velut per surrogationem aliquam introductam esse, fere addubito; est enim utrumque Jus tale, quod simul consistit, & quanguam alicujus forte effectus similitudine conveniant, equalis nempe successionis liberis unitis hinc tributa, non minus tamen forma quam sine suo utrumque Jus maxime differt, cum satis constet, majoris tantum inter conjuges ac ipsos utriusque matrimonii liberos, concordiae causa, unionem prolium fieri, non ut conjuges unientes in solarium liberorum, vel deficientium, vel degenerum, utrumque filios sibi adsciscant, quod adoptione queritur; neque ex unione ista jus familiae & patrie potestatis revera profluit, aut privilegia & jura patris unientis comperunt, uti praesudicio Scabiorum Fenesium docet Strucubius *Jur. Just. Ex. 4. §. 23.* Ex eoque repetit Schilterus *Exerc. ad Pand. III. §. 17.* ne de aliis differentiis dicamus, quas inter unionem hanc atque adoptionem occurrentes prolixè Riccius exposuit de un. prol. c. 7. 8. 9. Nimirum Riccius in casibus triginta unionem prolium comparavit adoptioni & in quindecim casibus discrepantiam ab eadem observavit. vid. Paul. Voet. *ad Inst. de adopt. §. ult. in fin. p. 239.* Id certum est, quæstiones Juris, quæ de unione prolium occurrunt, non ex Legibus Romanis, quibus plane repugnat successio per pacta, derivari posse, sed hauriendas esse ex ordinationibus peculiaribus. B. Stryk. *d. §. 9. & sequent. Carpz. lib. 5. Resp. 6.**

Inventum Germanorum, non usus juris Romani,

e) Scilicet non unio prolium, sed illa adoptio per matrimonium. De inconvenientia denominationis jam dixi *lit. a.* Porro nescio, quid velit Giphanius, dum dicit, in
H adoptio-

Forte ens rationis,

adoptione per matrimonium liberos dici dari in *Morganaticam* seu *Morgengabam*. Nam *Morgengaba* & matrimonium ad *Morganaticam* moribus Germanicis plane aliud quam unionem vel adoptionem prolium denotat. Vide *Carpz. lib. 6. Resp. 6. item Dd. ad II. F. 29.*

Rara in pra-
xi.

f) Non solum in Germania inferiore, B. Stryk. *dict. §. 9.* sed & ut puto, in Germania superiore, (etiãsi ordinationes politicae de ea ibidem extent.) scilicet ob conditionem variorum requisitorum, sine quibus unio prolium non valet, cum non solum consensus parentum & liberorum utendorum, sed & consensus cognatorum & causae cognitio, coram Magistratu requiratur. *Carpz. d. Resp. 6. Stryk. §. 10.* Quae circumstantiae, imprimis consensus cognatorum valde difficilem reddunt praxin unionis prolium.

§. VII.

Ex pacto
Germano-
rum de here-
ditate male
adoptio fa-
cta.

Porro quamvis apud Germanos veteres & subsequentium quorundam seculorum semper in usu fuerit, ut deficientibus liberis quis hereditatem aut bona sua in alium judicialiter transferre potuerit, a) cum tamen hic actus nihil fere commune habeat cum adoptione, nec in ipsis textibus adoptionis aut assumptionis in locum filii mentio fiat, nescio qua ratione JCI sibi persuaderi passi fuerint, in illis textibus de adoptione agi. b)

Fontes hujus
Juris Germa-
nici.

a) Huc spectat capitulare Caroli M. *lib. 6. c. 207.* (secundum *Lindenbrogium*; 212. secundum *Baluzium*.) *Qui filium legitimum non habuerit & alium quemlibet heredem sibi facere voluerit coram comite vel coram Rege & Scabinit, vel Misso Dominico, qui tunc ad justitiam faciendam in provincia fuerint ordinati, traditionem faciat.* Eodem mores reperit autor *Speculi Saxonici l. 2. Art. 30.* cujus locum jam supra dedi *lit. c. §. 1.* nisi quod hic ne mentionem quidem faciat conditionis, si quis liberos non habeat. Scilicet Germani olim;

olim, cum ignorarent testamenti factionem, transferebant jura succedendi saepe ad alios per pacta, certis tamen requisitis adhibitis & solenni traditione judiciali.

b) Hæc tamen communis persuasio est. Vide Reinhardum supra d. lit. c. citatum. Kulpifium §. 2. p. 3. B. Strykium d. l. §. 3. Schilterum Ex. 3. tb. 16. aliosque plurimos, quos illi secuti sunt.

Error comē
munis.

§. IIX.

Quod si maxime fontes hujus erroris detegas, *a)* non poterit tamen non hæc adoptio inter improprias esse valde eminent, *b)* ut taceam, usum hujus adoptionis testamenti factione recepta sponte cessasse. *c)*

Fontes erro-
ris & fata.

a) Nimirum (1) deprehenditur etiam similis lex in Codice legum Longobardicarum lib. 2. tit. 16. (& quidem iisdem verbis uti in lib. 6. Capitul. cap. 207.) cujus rubrica est, *de adoptionibus.* (2) Quod Glossa tam latina quam Germanica ad Speculi Saxonici d. Artic. 30. nescio an ex illa rubrica legum Longobardicarum, in aliunde mota, nimis confidenter asseruerit, in illo textu agi de adoptione Justinianeæ. Uti vero Glossæ semper habuerunt majorem auctoritatem quam ipsi textus, tam apud Italos, quam apud Germanicos & Saxonicos, ita & hoc modo evidens error Glossæ in Speculum Saxonicum, communis opinio facta est, in tantum, ut Zobelius in additione non nisi timide eam oppugnaverit. Sic enim inquit: *Præsentis articuli verba citra omnem dubitationem loquuntur circa hoc, qualiter homines honorum possessionibus se immisceant, & quibus modis ac titulis eos acquirant &c. Nusquam vero adoptionis aut arrogationis meminit textus, licet non negem, per hanc quoque legitimam in alterius bonis succedendi jus quæri posse. Quare mirum esse poterat quid moverit utriusque Glossatoris animum, ut adoptionis materiam hic cumulerent, omitentes genuinam articuli, quæ ex verbis ejus manifesta est, mentem ac sensum. Horum tamen sententiam ut salvemus, statuumus necesse est, per subauditionem id ex verbis textus nostri posse colligi &c.* (3) In lege Ripua-

Fontes erro-
ris (1) Lex
Longobardica.
(2) Glossa
Speculi Saxo-
nici.

a Zobelio
jam notata.

(3) Lex Ripua-
riorum parva.

(4) Formula
Marculfi.

reriorum tit. 48. (apud Baluz. p. 39.) lex familis deprehenditur, ubi adoptionis mentio fit in textu. Si quis procreationem filiorum vel filiarum, non habuerit, omnem facultatem suam, in presentia Regis, sive vir mulieri vel mulier viro seu cuicunque libet de proximis vel extraneis adoptare in hereditatem, vel adfatini per scripturarum seriem seu per traditionem & testibus exhibitis secundum legem Ripuariam licentiam habeat. (4) Libro secundo formularum Marculfi formula 13, (apud Baluz. 7. 2. p. 413.) illa inscriptio legitur. Si quis extraneo homini in loco filiorum adoptaverit. Formula autem ipsa sic incipit. Dum peccatis meis facientibus diu orbatu filius, & mihi paupertas & infirmitas afficere videtur, & te, juxta quod inter nos bonae pacis placuit atque convenit, in loco filiorum meorum visus sum adoptasse, ita ut cum aduocero, victum & vestitum tam in dorso, quam in lecto seu calciamentum mihi in omnibus sufficienter impertias & trocures & omnes res meas, quascunque habere videro, tam manso, vinea, prato, peculio, seu reliqua suppellectile domus meae, salvo jure illo, me vivente in tua potestate recipere debeas &c. (5) In formulis solemnibus apud Lindenbrogium p. 1244. formula 58. in eundem sensum concepta, sed prolixior est. Addita tamen illa clausula: Quod si hoc non feceris (i. e. cibum, potum, vestimenta, calciamenta mihi pro necessitate mea non suppeditaveris, ipsas res, quas tibi delegavi ad integrum perdas. (6) Denique formula sequens apud Lindenbrogium 59. ita incipit. Dum orbatu sum filius meus, placuit, ut te illum una cum consensu patris tui cum curia publica & defensore de potestate patris naturalis descendente, & in meam potestatem venientem in locum filiorum adoptarem &c. Ad dicitur postea conditio de alimentis praestandis. Tum sequitur: Post obitum quoque meum sicut a me generatus fuisses, ita in omni hereditate mea per hanc epistolam adoptionis statim sis successurus.

(r) Alia formula vetusta.

(6) Adhuc alia.

Improprietas
hujus adoptionis.

b) Nam lex illa Longobardica & Capitulare Caroli M. & textus lib. 2. Speculi Saxon. Art. 30. & lex Ripuaria, quos textus recensui lit. a. ad §. praeced. & lit. a. n. r. & 3. ad hunc §. loquuntur de adoptione cujuscunque extranei in heredem.

dem. Quemadmodum igitur adoptare in genere dicimus omne illud, quod in locum alterius rei vel personæ accipimus; ita apud autores mediæ latinæ *adoptare sibi in virum* dicitur, pro nubere, *adoptare in militem* i. e. Vasallum sibi facere, vide Dufresnium in *Glossario voce adoptare*. Deinde quamvis in formulis num. 4. 5. 6. notæ præcedentis allatis fiat expressa mentio *adoptionis in filium*, & quod hic filius *ex potestate patris naturalis descenderet* (id est exiret) & *in potestatem patris adoptantis veniret*, tamen & hoc non nisi de adoptione, & patria potestate improprie dicta intelligendum esse exinde patet, quia ejusmodi filius adoptatus nil amplius præstare debet, quam alimenta necessaria adoptanti, quæ præstatio nullam patriam potestatem proprie dictam involvit. Repete dicta §. 2. lit. a. Illud hic obiter noto. Dufresnium d. l. non recte percepisse sententiam dictarum formularum dum putavit: Adoptionem filiorum jure Francorum permissam fuisse iis, qui liberos non habebant & factam fuisse traditione bonorum, *usufructu* eorum reservato. Etsi enim hæc reservatio usufructus forte admitti possit in Capitulari Caroli M. lege Longobardorum & Ripuaria, quamvis de ea expresse nihil ibi dicatur, cum homo non plane stupidus non sit traditurus omnia bona sua alteri sine ejusmodi reservatione; tamen in formulis adductis, ad quas simul provocat Dufresnius, saltem sit mentio reservatorum alimentorum necessariorum, inter quæ & usufructum, ingens est differentia.

Dufresnius
notatus.

c) Testamenti factionem apud cives Germaniæ cisrhenanæ, seu stilo Italorum transrhenanæ ne quidem tempore Speculi Saxonici collecti fuisse cognitam alibi probabitur latius. Vide interim *Selecta Feudalia* p. 76. & 94. Postquam vero testamenti factio ibi recepta fuit, nulla amplius ratio movens aderat prospiciendi sibi per traditionem bonorum suorum, reservato usufructu, de herede, cum testamentum etiam fieri possent in ultimo vitæ momento. Interim non nego reliquias morum antiquorum occurrere in rusticis.

Desuetudo est
jus post testa-
menti factio-
nem.

Ejus reliquias
in rusticis qua-

Groß-Väter
vocalur.

cis, qui subinde adhuc hodie, cum ob senectutem non amplius apti sunt ad labores agriculturæ, liberis suis, vel his deficientibus, extraneis, bona sua tradunt reservatis sibi alimentis, & de his hodiernum dici solet: Sie sind Groß-Väter, Ut ex actis ad Facultatem Juridicam missis, apparuit.

§. IX.

Resurrectionis
novæ ar-
rogationis
in Germa-
nia historia.

Eadem igitur ratio suadebat, non sperandam esse resurrectionem quasi novam adoptionum ejusmodi improprium a) multo minus arrogationum b) in Germania, cum cessarent omnes causæ impulsivæ, quæ Romanos ad arrogationes vel adoptiones introducendas moverant. c) Sed uti tamen mundus exigua regitur sapientia, ita & reviviscentis quodammodo novæ cujusdam adoptionis, vel arrogationis d) potius, historia paucis adhuc est exponenda.

Adoptio te-
stam. Germa-
nis sufficit.
Sententia eo-
rum qui ado-
ptionis in
Germania
usum esse di-
xerunt.

a) Nam sufficere Germanis poterat propter hætenus dicta, sola adoptio testamentaria de qua actum §. 4.

b) Communiter vapulat Reinhardus, quod dixerit, in Germania adoptionum esse quidem usum, sed non arrogationum. vide supra §. 1. lit. c. & quos citat Kulpif. d. l. p. 3. sed si accurate mentem ejus respicias, id videtur voluisse dicere: Supposita communi sententia, quod in speculo Saxonico lib. 2. art. 30. agatur de adoptionibus, & secundum dictum articulum coram magistratu quolibet cujusunque hominis adoptio fieri possit, adeoque non opus sit, multis ambagibus adire principem, quid opus adeo erit arrogatione, quæ non nisi per rescriptum principis fieri potest? Accedit, quod & unio prolium, quæ tamen videtur esse negotium æque magni momenti, ac arrogatio posset fieri coram quocunque magistratu; ad utramque hanc rationem videtur respexisse Johannes Ernestus Noricus, dum in addit. ad notas Vinnii §. ult. Inst. h. t. sic dixerit. Non tamen negandum, arrogationem de jure Saxo-

nico

nico ab usu recessisse, cum una & eadem causa instrumentaria fit arrogationis & adoptionis speciatim dicte, nimirum quilibet magistratus competens & jurisdictionem habens.

c) Causa, quæ fraudulentis & simulatis vel affectatis adoptionibus apud Romanos occasionem dabant; ut quis tribunus plebis fieret, ut notam censoriam effugeret, ut ad fortiones provinciarum admitteretur, *vid. cap. i. §. 7. & 8.* uti ad mores Germanorum non quadrant, ita etiam favore introductio in aliam Rempubl. indignæ plane sunt. Acquisitio patris potestatis apud Germanos exulat, ut modo dictum §. 3. Nomen filii & patris, item obedientiam filialem & reverentiam paternam quis alteri dare aut acquirere potest, sive masculus sit, sive femina sola educatione & spe facta successione, sine ulla causa cognitione vel confirmatione magistratus, aut rescripto principis. Jura sacrorum privatorum, ad quæ transibant adoptati, (per dicta c. 1. §. 25.) apud nos non sunt in usu. Hereditatem bonorum quilibet cuiuslibet per testamentum transferre potest, & quemadmodum nunquam desunt hereditatæ, ita &, si cultum, venerationem, munera testator ab herede capret, poterit hæc omnia acquirere sola spe facta institutionis in testamento. Atque hæc translatio intuitu testatoris nullo oneri subjecta est, nulla sollicitudine, si forte poenitentia postea ducatur, qua ratione & quibus cautelis adoptionem iterum tollere velit invito etiam adoptato. Sola enim cassatio testamenti sufficiet. Sed vult tamen aliquis adhuc hodie, ut quis nomen ejus; ac insignia usurpet. Sit ita, instituat eum heredem sub hac conditione, vel modo, &, si timeat, ut post mortem ejus hereditatem quidem sit aditurus, sed nomen & insignia non usurpaturus, aut mox depositurus, curet, ut testamentum hoc a principe confirmetur. Per dicta *cap. 1. §. 28. lit. a & hoc capite §. 4. lit. a.* Quod si velit, ut is vivo se nomine suo & insignibus utatur, conveniat cum ipso, ut id faciat etiam sine confirmatione Magistratus & principis, (nam nec invitum adoptare potest) & spe successione eum inestet, ac si bene se gesserit, heredem in testamen-

Causæ adoptionis Romanæ cessant apud Germanos,

Sola spes successione facta adoptivis, aut adoptio testamentaria Germanorum intentioni satisfacere potest.

stamento instituat. Vides, quorsum te veritas, nullam rationem subesse, quæ homini prudenti suadere potuerat, ut de arrogatione vel adoptione in Germaniam, observatis requisitis juris Romani, introducenda cogitasset.

Nullum hodie extat exemplum adoptionis strictæ dictæ.

d) Nam nec hodie credo exemplum adoptionis strictæ dictæ coram magistratu institutæ occurrit. Quæ enim memorabimus exempla, ad arrogationes pertinent. Avus paternus vel maternus contenti regulariter sunt, si nepotes consensu parentum ipsorum educationi relinquuntur; & si valde nepotes ament, poterunt facile testamento, eis prospicere. Extraneum quis adoptare velit solemniter, & cui usui, cum ne quidem apud Romanos ejus adoptionis usum post Justinianum durasse evicerim *cap. 1. §. 26. lit. d.* Non obstat formula illa vetus adducta §. *preced. lit. a. n. 6.* in qua mentio sit filiifamilias ab extraneo adoptati. Respondeo: (1) Incertum, quis istius formulæ autor. (2) Valde dubium, hanc formulam fuisse conscriptam secundum negotium revera tum temporis occurrens, sed esse inventum alicujus, doctrina juris Romani imbuti, eum in finem, si quis forte in posterum eo casu opus sit habiturus, cum observaret, formulas ab aliis confectas (quæ etiam sunt relatæ *d. lit. a. n. 4. & 5.*) respicere adoptiones eorum, qui sui juris sunt. (3) Non omnia quæ in formulis ponuntur, vera esse probatur ex ea ipsa formula, ubi dicitur, quod filius ille ex potestate patris naturalis venerit in potestatem adoptantis, cum tamen patriam potestatem Romanorum ignoraverint semper Germani & Franci.

§. X.

Potestas confirmandi adoptiones Comitibus Palatinis data.

Debetur ea inventio prima consiliaiis Imperatorum, formulas Comitivæ Palatinatus concipientium? a) Sed infelices hætenus fuerunt Comites Palatini, nullum exemplum allegare potentes adoptionum vel arrogationum, coram ipsis peractarum vel ab ipsis confirmatarum. b) Unde & frustra pro demon-

monstrando usu practico adoptionum Romanarum ad ejusmodi formulas provocatur. c)

d) Firmiter persuasus sum, nullum exemplum afferri posse adoptionis inter vivos, a privato instituta, per rescripti principis impetrationem, ante quadraginta annos. Comites Palatinos quod attinet, notavit Mundius de Comitibus Palatinis c. 1. n. 38. seq. p. 14. Frischlino Anno 1577. solum datam fuisse potestatem notarios creandi. Wehnero autem Anno 1610. & Hornmoldo cuidam Anno 1617. etiam potestatem Paetas creandi, spurios legitimandi, & insignia tribuendi indultam fuisse. Et quamvis alios comites Palatinos ibidem nominet, quibus Anno 1605. 1613. 16. 6. omnis potestas & Doctores creandi & alios quamplurimos actus exercendi in Comitiva sit donata, dubium tamen est, an potestas illa adoptiones confirmandi illis expresse fuerit concessa. Id certum, ipsi Mundo Anno 1642 datam simul fuisse potestatem filios & filias adoptandi & arrogandi, & ab aliis factas adoptiones & arrogationes confirmandi Idem d. cap. 1. n. 35. & 41. & cap. 3. n. 139. p. 96. Eadem clausula deprehensa postea in comitiva Ioannis Philippi, ut ipse memorat in *Usu Pract. Inst. lib. 1. Ecloga 73. n. 5.* item in comitiva B Strykii vid. *Uf. Med. Pand. ad h. 1. 3.* Equidem Thomas Sagittarius in *Dissert. de Jure Comitum Palatinorum* (apud Frischium p. 587.) thes. 7. lit. b. refert, jam Seculo 14. Carolum IV. Imperatorem Ioanni Amadio, Consiliario suo intimo, dedisse potestatem legitimandi, adoptandi, emancipandi &c. Imo in *th. 34. lit. e. p. 643.* meminit, clausulam de confirmatione adoptionum jam extitisse in Comitiva Reufneriana, (cujus etiam p. 587. mentionem facit.) Vixit autem Reufnerus inclinante seculo decimo sexto. Sed uti Ioannes Amadius non fuit comes Palatinus, sed potius uti ex *th. p. 587.* videri potest, accepit potestatem etiam Comites creandi & multa regalia exercendi, quae Comitibus Palatinis nunquam concessa fuerunt; & de Reufneri Comitiva intuitu potestatis adoptandi monuit ipse Sagittarius d. p. 643. hanc potestatem suo tempore non omnibus Comitibus Palatinis

Prima arrogatio per rescriptum.

Comitibus Palatinis potestas confirmandi adoptiones circa medium praecedentis seculi promiscue dari cepta.

fuisse concessam; ita videtur ista promiscua concessio & insertio hujus clausulæ in Comitivas vix antiquior esse medio seculi decimi septimi per modo dicta.

Sed exempla
ejusmodi con-
firmationis
exulant.

b) Risum vix tenere poterit lector, cum apud Mundium, (alias valde sollicitum, ut exempla & formulas potestatis a Comitibus Palatinis exercitæ afferat, & quandoque sine necessitate integras apponat,) ubi exempla adoptionis vel arrogationis a Comitibus Palatinis confirmatas expectat, nihil præter sequentia verba leget. *d. c. 3. n. 144. Exemplum talis adoptionis habemus in Homero, quem Pheonius adoptavit, & Wencelao Clemente, quem Ioannes Qernicovius a Lybeo monte, Senator Paleæ Pragæ improles virtutis fortune & bonorum heredem fecit.* De formula autem sic scribit *n. 146. Formula recte ex proxima, modo mutantur mutanda, petitur.* Præcesserat autem proxime *eod. cap. 3. n. 138.* formula unionis prolium ex Riccio. Unde bona fide quivis præjudicio vacuus de credulitate jurare posset, Mundium nec exemplum sibi velle, nec formulam in promptu habuisse adoptionis a Comite Palatino aut etiam a Principe in Germania confirmata. Ita etiam apud Philippum *d. Ecl. 73.* de adoptionibus vel arrogationibus a se confirmatis, item & ap. B. Stykiium *d. §. 3.* ea de re altum est silentium.

Unde ista
Clausula Co-
mitivarum
nos probat
ulum practi-
cum hujus
Tituli.

Nec mentio
adoptionis in
statutis.

c) *d. Ecl. 73. d. §. 3.* Quod argumentum quoties lego, succurrit mihi historiola de rustico, cui nobilis caneros corbiculæ inclusos ad alterum nobilem transferendos dederat, una cum epistola. Rusticus nescio qua ratione caneros perdidit. Epistola igitur sola exhibita, cum nobilis ad eum diceret. Amice etiam cancri sunt in Epistola, respondit. Rem mihi narras gratissimam Domine, quod cancri sint in Epistola, nam in corbicula amplius non extant. Ita potestas adoptandi & adoptiones confirmandi extat quidem in privilegiis Comitivarum, in ipsis rerum argumentis nusquam occurrit. Alibi probatum est, sæpe negotium aliquod non existere, etiam si in legibus extet, sive recessibus imperii sive constitutionibus provincialibus, uti dominium litis procuratori post litem con-

testa-

testatam competens, patria potestas Romana in Saxonia: multo minus igitur nos terrebit, quod de adoptionibus loquantur etiam statuta, v. g. Hamburgensia. B. Stryk, §. 8. Neque enim statuta possunt facere, ut res, quæ in praxi non obtinuit hæctenus, in posterum actu ipso obtineat.

§. XI.

Hanc adoptionis faciem valde dolentes amassii juris Justiniani persuaserunt, ante annos triginta & quod excurrit, viro jurium haud dubie ignaro, ut hominem sui juris, privignum suum, pupillarem ætatem supergressum per rescriptum principis arrogaret. a) Quo exemplo semel dato, cum, etsi non multum prodesset, non multum tamen etiam noceret ista arrogatio, hæctenus etiam alibi secuta fuere exempla alia nonnulla, b) At exemplum arrogationis pupilli secundum requisita constitutionis Antonini Pii, quam ante 25. annos homini simplici persuasit, nescio quis, c) uti omnibus prudentiæ regulis adversum est, d) ita credo, non facile alius quispiam invenietur, qui ejusmodi factum repetendo secundum exemplum sit præbiturus.

In Germania exempla pauca arrogationum per rescriptum.

a) Recenset hoc exemplum Joh. Georg. Nicolai in resolutionibus casuum juris dubiorum practicis, resol. 6. n. 89. quod Joh. Georgius II. Elector Saxonie arrogationem privigni a vitrico factam, pravia cause cognitione, rescripto suo confirmaverit, & in fine dictæ resolutionis adjecit formulas supplicationis, pro decernenda commissione; rescripti ad commissarios; & horum relationis; ipsius instrumenti arrogationis; & denique rescripti ipsius arrogationem hanc confirmantis. Miror tamen cur Nicolai in relatione illarum formularum, ubique mensem & annum, quibus arrogatio illa facta fuit, data opera omiserit. Cæterum mortuus est Elector An. 1630. & verosimile est, illam arrogationem aliquot non adeo multis annis ante mortem fuisse rescripto confirmatam.

Primum in Saxonia intra Annum 1670. & 1680.

Quod insecu-
ta sunt alia,
pauca in aliis
locis.

Arrogationes
hæ non mul-
tum pro sunt.

Nec multum
obsunt.

Monita circa
sensum l. 68.
§. 10. ad SCt.
Trebellii.

b) Ita retulit Joh. Christoph Schröterus in *Dissert. de Adopt. Jure Civili & moribus Germaniæ usitatis, Jenæ anno 1703, habita §. 28. in fine.* Exemplum arrogationis a marito & uxore anno 1698. simul peractæ & rescripto Principis confirmatæ. Ita in hac civitate nostrâ ante aliquot annos socer generum arrogavit; accedente confirmatione Regiæ. Et facile indulgeo, aliquot exemplâ alia, mihi ignota ejusmodi arrogationum alibi forte contigisse. Dixi in thesi causam hujus imitationis fuisse, quod ejusmodi arrogationes nec multum profint nec multum obsunt. Non profunt, scilicet præ adoptionibus testamentariis, quia dicta §. 4. lit. a. & §. 9. lit. a. b. docebunt, eas eodem effectus producere, quos producunt adoptiones inter vivos per rescriptum principis. In adoptionibus testamentariis insuper non opus erat causæ cognitione, remanebat major libertas patri adoptanti testamentum mutandi; & quamvis patria potestate non gauderet, tamen nec ea gaudent, qui coram Principe hodie arrogant, reverentiam vero & obedientiam adoptati per testamentam testatori conservat metus, ne alias testator testamentum mutet &c. Nec multum obsunt tamen. Dixi supra §. 4. lit. a. adoptiones testamentariis opus habere confirmatione principis *ob l. 6. §. 10. de Sc. Trebellii.* (Quamvis si verum fateri velim, mihi valde suspensa semper fuerit sententia illius legis, quod prator remittere soleat conditionem nominis assumendi, & videam nunc Perezium *ad Cod. tit. de mutat. nom. n. 3.* illam remissionem intellexisse de nomine turpi. Repugnat equidem Perezii opinio regulis interpretationis Grammaticæ, sed videtur mihi tamen vincere communem sententiam intuitu regularum interpretationis logicæ. Sed postulat illa definitio peculiare meditationes.) Ergo eadem impensa faciendæ erant in adoptione testamentaria, ad impetrandum rescriptum; ac in adoptione inter vivos, nisi quod causæ cognitio in hac posteriori requirit impensas paululum majores. Porro causæ cognitio in arrogatione per rescriptum non est res adeo magni momenti, si imprimis senex sexagenarius, homo dives, arroget privignum aut alium juvenem vel virum sine ulla spe vel certe

certe non magna acquirendi aliquid per hanc arrogationem, ut in casibus modo adductis circumstantiæ docuerunt. Et quamvis id certum sit, in arrogationibus istis filio arrogato acquisitum esse jus filiationis, (quod tamen nequaquam confundendum cum patria potestate, aut pro ejus correlato habendum, aut denegandum liberis mediante unione prolium unitis, secus ac factum in B. Strykii *Ufu Mod. b. r. §. 15.*) quo destituebatur vivente testatore adoptatus per testamentum, adeoque videatur arrogatio hæc plus nocere patri arroganti, cum cogatur filio arrogato relinquere suam hereditatem, & non nisi ex justa causa ingratiitudinis eum possit exheredare; tamen nec hoc multum nocebit patri arroganti. Si enim adoptatus veneretur adoptantem, ut obsequentem filium decet, adoptans non habet causam mutandi voluntatem, aut ut eum adoptionis pœniteat, sed potius inconstantia propriæ hanc mutationem voluntatis adscribere debet, nec ægre ferre, quod læges huic ejus inconstantia non succurrant. Quod si vero adoptatus justas indignationis causas suppeditet adoptanti, sed ad exheredationem non sufficientes, poterit tamen absque dubio testamento condito, quod legitimam excedit, non obstante adoptione aliis relinquere, aut etiam bona potissima inter vivos alienare retento sibi usufructu &c.

c) Refert hoc exemplum arrogati pupilli, quod Francofurti ad Oderam anno 1689. contigit, cum omnibus circumstantiis B. Strykius in *Ufu Mod. ad Pandect. tit. de capite minuitis §. 6.*

Exemplum pupilli arrogati 1689.

d) Neque enim ullam utilitatem novam percepit arrogator ex hac arrogatione, plurimum vero damni sensit, non solum propter impensas in arrogationem erogandas, sed propter amissam libertatem testandi pro lubitu, propter onus emancipandi arrogatum secundum hujus beneplacitum, & quidem cum restitutione quartæ bonorum propriorum præter bona arrogati &c. Quæ latius ostendi in *notis ad Institutiones b. r. p. 56. seq.* Video equidem, quod is, quicumque hoc consilium dedit homini illi, innocenti simplicitate prædito, non id fecerit ex mala fide, sed ex nimio amore Juris Justiniani, &c.

Omnibus prudentia regulis repugnans.

quod putaverit, adoptiones ejusmodi post tempora Antonini Pii Romæ fuisse in viridi observantia, cujus contrarium ostendi, c. 17. & 18. Sed debuisset tamen palpate hanc consilii imprudentiam, a quolibet indocto & præjudicii vacuo palpabilem, nisi nimis conatus introducendi in praxin rem hæctenus Germanis ignoratam, eum occæsser. Imo potuisset facile non majoribus impensis impetrare a principe, ut cautio hæc restituendi quartam bonorum propriorum adoptato in casu emancipationis, adoptanti fuerit expressis verbis remissa, per ea quæ docui d. §. 8. lit. c. juncto §. 12. lit. f. item §. 15. & 16. & c.

§. XII.

Conclusio de exiguo usu doctrina de adoptionibus in foris Germania,

Concludemus ergo. Doctrina Juris Romani de adoptionibus intuitu adoptionis stricte dictæ, etiam improprie talis, non est usu recepta in Germania a) respectu Arrogationis improprie dictæ est quidem ejus usus, sed rarior b) & superfluous c) aut plane inutilis & imprudens. d) Nec probant contrarium responsa Collegiorum Juridicorum ad quæstiones de adoptionibus ipsis propositas. e)

Probationes,

a) Per dicta §. 9. lit. d. & §. 10.

b) Per dicta §. 1. lit. d. & §. præced. Illud addo, notandum esse, quod hæctenus etiam post introductam in praxin arrogationem, tamen nullum extet exemplum arrogationum ejusmodi coram Comitibus Palatinis factarum. Nec ullum forte unquam extiturum est, partim ob rationes communes intuitu arrogationum per rescriptum Principis, partim ob rationes in specie Comites Palatinos respicientes. Mereretur caput de Comitibus Palatinis & eorum officio, ac juribus, eorumque abusu, ut cum majori judicio, quam hæctenus factam est, exponeretur. Pauca habemus scripta de illis edita, quæ lectori, artium humaniorum & Jurisprudentiæ solidæ studiose commendare possint. Matthiæ Stephani Discursus de Jurisd. l. 2. part. 1. c. 6. membr. 1. p. 162 seq. non nisi primas quasdam lineas continet, & locos quosdam communes non adeo bene cohærentes. De Thoma Sagittario, cujus dissertationem

Monitum de origine Comitum Palatinorum & exercitio jurium eorum.

nem de jure & Privilegiis Comitum Palatinorum Cesareorum cum aliis exercitationibus juris publici conjunctim edidit Ahasverus Fritschius anno 1667. ita judicat Mundius in *proem.* n. 12. quod frigide admodum & jejune; & c. i. n. 60. quod magis scholastice quam politice de hac materia scripserit. Interim Sagittarius subinde excerptis ac notavit non pauca, a Mundio omissa, sed non omittenda. Nec Mundius rem acutè tetigit. Quis enim v. g. æquo animo ferat, quod *cap. i. n. 8. & 14.* originem horum Comitum Palatinorum ad Constantinum Magnum referat, quæ fabula tamen ex ipso Mundio *d. c. i. n. 35.* facile refutari potest. (An forte origo referenda ad diploma, quod Carolus IV. Johanni Amadio Consiliario suo secreto dedit, cujus contenta vide apud Sagittarium *th. 1. p. 387.* fata vero ejusdem refert Mundius. *c. i. p. 46.* videndum alio tempore.) Porro, quod exercitium jurium horum attinet, alia hodie est facies superioritatis, territorialis alia vigent principia juris publici, quam quæ docebantur eo tempore cum Georgius Mundius de Comitibus Palatinis scriberet. Nec hodie potens Imperii princeps facile patietur, ut Comes Palatinus in suo territorio arrogationes confirmet. &c.

c) Intuitu videlicet exemplorum §. *præced. lit. a. b.* allatorum. Quamvis enim *d. lit. b.* ostenderim, tales arrogationes nec multum prodesse, nec multum nocere, atque adeo & de his arrogationibus dici possit, superflua non nocent; hißte es nicht, so schadt es nicht; tamen si rem accuratius expendas, deprehendes, quod longe securior sit & tutior adoptio per testamentum; quæ cum & antiquior sit intuitu usus Germaniæ quam illa nova exempla arrogationum, credo mox eos, qui nomen, bona, ac insignia sua ad alios transferre cupiunt, ad eam redituros, neglecto illo novo invento arrogationis. Et meretur etiam hæc materia de Germanorum adoptione per testamentum peculiarem dissertationem.

d) Per dicta *lit. d. thes. præced.*

e) Dixi jam §. *i. lit. e.* Kulpisium pro probando usu adoptionum provocare ad collectores rerum judicatarum, decisionum, consiliorum. B. Strykius *d. l. §. 9.* ut probet, majorem adhuc

Adoptiones
per testamen-
tum novis ar-
rogationibus.

Responsa Fa-
cultatum non
probant usum

adoptionum
Romanarum
in Germania.

adhuc usum adoptionis in Germania esse, quam unionis prolium, rationem eam affert, quod intra 20. annos ex variarum Germaniæ provinciarum Actis Facultati oblati nunquam unionis prolium casum observaverit, cum tamen bina vice casus adoptionum sint oblati. Autores a Kulpisso citatos evolvere jam non vacat, nec opus est, cum certo persuasus sim, eum potiora inde in suam dissertationem transtulisse, ad quæ jam respondi. Illi duo casus, quorum B. Strykius meminit, extant ibidem §. 4. & 7. In primo casu respondit Facultas contra feminam, quæ successionem in bona defuncti prætendebat, eo quod ipsam sæpius filiam appellaverit; adoptionem melius probandam esse. Hoc responsum, eum supponat prætentam adoptionem non satis fuisse probatam, non probat usum practicum adoptionis Romanæ in Germania. Secundam responsum datum fuit ad istum casum: Sempronius Titiam extraneam a prima ætate ut filiam educaverat, & postea dotem certam, cum nuberet, ei constituerat, ac in quadam dispositione eam appellaverat filiam suam adoptivam, ac certam portionem bonorum suorum ei assignaverat. Lite Titix post mortem Sempronii a consanguineis ejus super jure hereditario mota, Titia impetraverat confirmationem Electoralem. Pronunciata erat sententia: adoptionem non esse probatam, adeoque Titiam ab hereditate excludendam. Quærebatur itaque, an positis istis circumstantiis post impetrationem confirmationis adoptio valeat? Respondit facultas, confirmationem, etsi post mortem Sempronii impetratam, effectu illo gaudere, ut Titia pro filia adoptiva haberi debeat, per rationes ibi latius adductas. Res ipsa loquitur, actum hic fuisse non de arrogatione inter vivos, sed de adoptione testamentaria, adeoque nec per hoc responsum usum arrogationum probari posse. Ego respondissem, Titiam Sempronio vi ipsius dispositionis testamentariæ, (si modo illa nullo vitio laboraverit, quod ex proposito ibi casu non apparet,) succedere debuisse etiam si Sempronius Titiam non appellasset filiam adoptivam, etiam si dispositio illa vel adoptio non fuisset confirmata a Principe. Atque hoc pacto quæstio illa multo minus poterit adduci pro probando usu adoptionis Romanæ in foris Germania.

F I N I S.

Halle, Diss.) 1714 LII-2

ULB Halle

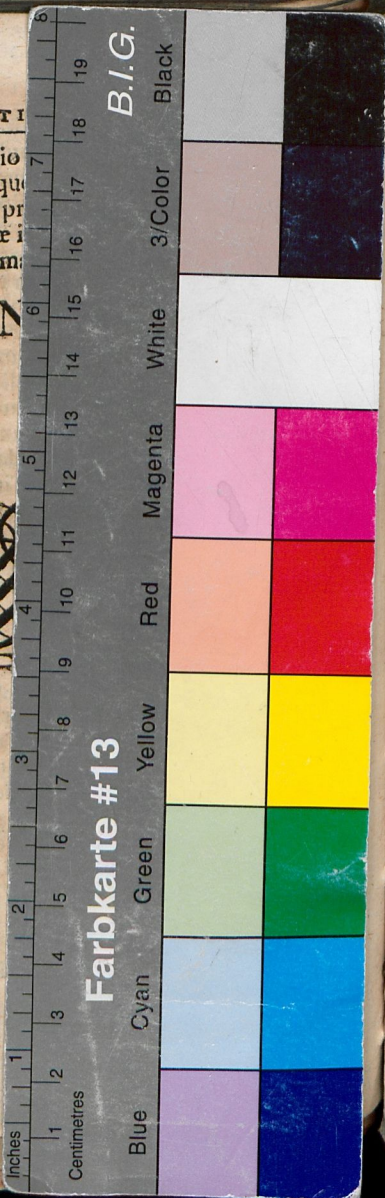
001 800 434

3

sb.

Pri. 32. Phil. 8.

1714

17

DISSERTATIO JVRIDICA,
DE
USU PRACTICO
TITULI INSTITUTIONUM
DE
ADOPTIONIBUS,
QVAM
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
PRINCIPE BORVSSIAE, MARCHIONE
BRANDENB. RELIQVA,
PRAESIDE,
DN. CHRISTIANO THOMASIO,
POTENTISSIMI BORVSSIAE REGIS CONSILIARIO INTIMO,
VNIVERSITATIS FRIDERICIANAE DIRECTORE AC PROFESSORE
PRIMARIO, ET FACVLT. JVRID. ORDINARIO,
IN ALMAE FRIDERICIANAE
AVDITORIO MAJORI,
AD D. XVIII. APRIL. ANNO M. DCCXIV.
PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTIT,
LEOPOLD WILHELM FRIDERICH RAVMER,
SERVESTA ANHALTINVS.

HALAE MAGDEB. TYPIS HENDELIANIS. 1723.

